

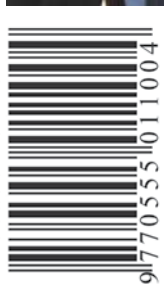
ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

pravoslavljje.srb : www.pravoslavljje.rs

Број 1144 Цена 90 динара 2.5 КМ 15. новембар 2014. године Излази 1. и 15. у месецу

ISSN 0555-0114

колај Балашов, Игор Јакимчук, Андреј Милкин, као и протођакон Владимир Назаркин, ђакон Александар Волков и Леогојда Владимир Романович. Поглавар Руске Православне Цркве стајао је у патријарашком трону у молитвеном присуству Патријарха српског Иринеја и више архијереја Руске и Српске Цркве, са другим високим гостима.

Беседећи том приликом Патријарх Српски је посети Патријарха Кирила нашој Цркви и нашем народу назвао „посебним даром Божијим“, који ће ући у историју наше Цркве. Подсетио је да је Патријарх Кирил осведочени пријатељ српског народа који није први пут у отачаству Светог Саве. Увек је био ту када је то било потребно и пре него што је постао Патријарх Свете Руске Цркве, пруживши несебичну и свесрдну материјалну и моралну подршку српском народу, нарочито у тешким данима и трагичним догађајима 1999. године, подвукао је Патријарх Српски и завршио топлим речима: „Ми Вас свесрдно поздрављамо: Добро нам дошли Свјатјејши Владико!“

У свом отпоздраву Патријарх Кирил је нагласио каква значај за њега ова посета Србији има и исказао радост што може да поздрави благочестиви, добри и гостопримљиви српски народ с којим су народи свете Русије повезани историјским и дуготрајним везама љубави. Патријарх Кирил је поново подвукао важност заједничких тешких искушења: „У нас су свагда биле заједничке радости и жалости. У оним тешким тренуцима за нашу браћу, ми смо увек били спремни да потуримо своје раме, и знам да ћемо и ми сами свагда код њих наћи пажњу и даљу подршку,“ рекао је Патријарх московски и све Русије, нагласивши да је ова посета сасвим особена јер ће сва бити посвећена „заједничкој молитви и братском општењу са Вашом Светошћу, спомену на славне странице наше заједничке историје и разматрању планова за будуће.“

Патријарх Кирил – почасни доктор наука

Након доксологије Патријарх Кирил се заједно са својим домаћином Патријархом Иринејем, и већим бројем архијереја Руске и Српске Цркве запутио у Свечану салу Ректората Универзитета у Београду. У присуству великог броја епископа и свештеника СПЦ,

представника Римокатоличке цркве, академика, професора и студената, Патријарх Кирил је проглашен почасним доктором Универзитета у Београду, на предлог Православног богословског факултета. Диплому почасног доктора Патријарху московском и све Русије уручио је ректор Универзитета проф. др Владимир Бумбаширевић. Овом чину претходила је свечаност на којој је о животу и делу Патријарха Кирила говорио декан Православног богословског факултета проф. др Предраг Пузовић. О разлозима због којих се ПБФ одлучио да упути предлог за доделу почасног доктората говорио је Епископ бачки проф. др Иринеј Буловић. Он је, између осталог, рекао да је докторат додељен због изузетног доприноса Патријарха Кирила развоју високог теолошког образовања, унапређивању научне мисли у домену систематске теологије, патрологије и примењених теолошких дисциплина, афирмисању хришћанске културе и хришћанског погледа на свет, промовисању вредносног система заснованог на поштовању слободе и достојанства личности, као и културног, верског и националног идентитета народа у савременом свету, и, не на последњем месту, за његово осведочено пријатељство према српском народу.

Након уручења дипломе присутнима се обратио Патријарх Кирил који је подсетио на вековне везе српског и руског народа. Све присутне је подсетио како су бомбардовани Београд и Србија 1999. чему је и сам присуствовао јер је тада био у Србији. Патријарх је говорио и о мисији Цркве, као и о савременој Европи која се одриче своје хришћанске традиције.

Заједничка вера и крв

У поподневним часовима истога дана, поглавара Руске и Српске Православне Цркве примио је председник Србије Томислав Николић. У разговору са Патријархом московским и све Русије Г. Кирилом, председник Србије је оценио да је хришћанство на великим изазовима, али да Српска Православна Црква има велики ослонац у Руској Православној Цркви, а Србија у Руској Федерацији. Председник Србије је подвукао да „не страхује за Србију све док она има подршку Русије“. Говорећи о историјским везама Русије и Србије, Николић је оценио да је Србији увек било добро и да је напредовала када је истовремено и Русија напредовала, а да се суочавала са проблемима онда када је и сама Русија имала проблеме.

„Били смо заједно, или смо се радовали победама или туговали, али никад нисмо били једни против других“, рекао је Патријарх Кирил том приликом и подвукао да Русија саосећа се српским народом на Косову и Метохији. „Саосећамо са свим оним што се дешава са српским народом на Косову и Метохији и помажемо колико можемо. Надамо се да ће стићи мир и правда на стару земљу Косова и Метохије“, закључио је он.

Након сусрета са председником Србије, Патријарха московског и све Русије Кирила и Патријарха српског Иринеја примио је председник Владе Србије Александар Вучић. Сусрет председника Владе и двојице патријарха протекао је у срдечној и пријатељској атмосфери, током које је било речи о унапређењу сарадње између две Цркве и јачању сарадње две државе. Вучић је изразио захвалност Патријарху московском и све Русије Кирилу на донацији Владе Руске Федерације која је по налогу председника Русије Владимира Путина усмерена на завршетак радова за унутрашње украшавање Храма Св. Саве.

Другог дана посете, у суботу 15. новембра, у порти манастира Раковица, над гробним местима патријараха српских Димитрија и Павла, Патријарх московски и све Русије Кирил, у присуству Патријарха српског Иринеја, великог броја архијереја, свештенства, монаштва и благочестивог народа, одслужио је помен блаженопочившим патријарсима Димитрију и Павлу, на дан када се навршило пет година од упокојења Патријарха Павла.

Патријарх московски и све Русије Кирил посетио је, 15. новембра 2014, изложбу „Русија и Србија: Историја духовних веза од XIV до XIX века“ приређену у некадашњем конаку кнеза Милоша Обреновића. Поглавар Руске Цркве је заблагодарио приређивачима изложбе на могућности да се напоредо разгледа неразорива многовековна веза која постоји између Србије и Русије. На изложби су представљена многобројна материјална сведочанства духовних веза двају народа: званична документа која се чувају у архивима, грамате, укази, рукописи, писма и дневници савременика, географске карте и фотографије. Патријарх Кирил је разгледао изложбу у пратњи министра културе Руске Федерације В. Р. Мединског, министра културе Србије Ивана Тасовца и директора Државног архива Руске Федерације Ц. В. Мироненка.

Патријарх Кирил је истакао величину личности блажене успомене Патријарха Павла кога је лично познавао дуги низ година: „Био је својеврсна икона Христова – лични пример блаженоупокојеног Патријарха Павла је оно чему треба да тежимо у хришћанском животу.“

„Благодаран сам што смо овде могли заједно да одслужимо помен блажене нам успомене патријарсима Димитрију и Павлу. Патријарх Димитрије је био отац руској емиграцији у Србији, руском православном народу који је после револуције и грађанског рата у Русији дошао у Србију, те стога и ми чувамо лепу успомену на њега“, рекао је Патријарх Московски и завршио ре-

чима: „Нека Господ Бог упокоји душе и подари рајско насеље патријарсима Димитрију и Павлу, а Српској Цркви дарује мир, јединство и духовни процват.“

Званични разговори у Патријаршији српској

После молитвеног сабрања у манастиру Раковица, поглавари Српске и Руске Православне Цркве са пратњом упутили су се у двор Патријаршије српске где су одржани званични разговори.

Званичним разговорима првојерараха Српске и Руске Православне Цркве присуствовали су чланови Св. Арх. Синода СПЦ: Митрополит Амфилохије, Њ. П. епископи: шабачки Лаврентије, зворничко-тузлански Хризостом, бачки Иринеј, као и настојатељ подворја СПЦ у Москви Епископ моравички Антоније, Епископ стобијски Давид и главни секретар Св. Синода протојереј-ставрофор др Саво Јовић. У име Московске Патријаршије разговорима су присуствовали Митрополит волоколамски Иларион, Епископ солнечногорски Сергије; протојереји: Николај Балашов, Игор Јакимчук и Андреј Милкин. После разговора размењени су пригодни поклони.

Освећена обновљена Иверска капела

Након званичних разговора, Патријарх московски и све Русије Кирил осветио је обновљену Иверску капелу у Београду, реновирану Руски некропол и спомен-костурницу у славу руских бораца изгинулих у Првом св. рату. Чину освећења присуствовао је Патријарх српски Иринеј са више архијереја Српске Цркве, као и сви чланови високе делегације Московске Патријаршије. Овом чину присуствовали су и амбасадор РФ у Београду Александар Чепурин, амбасадор Белорусије Владимир Чушев, чувени ре-

дитељ Никита Михалков, др Милета Радојевић, почасни конзул Белорусије у Србији Драгомир Карић, председник Фонда Руског некропоља у Београду Ненад Поповић, представници политичког и културног живота Русије и Србије, као и руски и српски високи официри и многи други.

Том приликом Патријарх Кирил се обратио присутнима изразивши своју захвалност свима који су уложили труд да се ова светиња обнови. Констатујући да је то место – посебно место у Европи где су сахрањени многи руски војници, Патријарх Московски је констатовао да неколико чињеница из тог периода обележава и данашње време – после Великог рата у Русији почиње грађански. „Добро је што је отпочело помињање хероја онога времена и у Србији и у Русији, а благодарна Србија је примила реке Руса који су нашли уточиште у њој, дакле, ми вршимо спомен на ове догађаје управо кад се обележава 100-годишњица почетка Првог св. рата,“ рекао је Патријарх Кирил. Два првојерарха су потом положила цвеће на споменик војницима палим у Првом св. рату.

У Руском храму

Патријарх московски Кирил се, након освећења Иверске капеле, у пратњи Митрополита Амфилохија, Архиепископа женовског и западноевропског Михаила и Епископа моравичког Антонија упутио ка Подворју РПЦ у Београду. У присуству многобројног верног народа који је од јутра чекао на долазак Првојерарха Руског, Патријарх Московски је началствовао свечаним вечерњим богослужењем уз саслужење Митрополита волоколамског Илариона, Епископа солнечногорског Сергија, протојереја Николаја Балашова, протојереја Виталија Тарасјева – старешине Храма Св. Тројице и протојереја Игор Јакимчука. Након вечерњег празничног бденија Патријарх Кирил је беседио о значају и улози Цркве у очувању сећања једног народа, о снази Цркве, не само у духовном смислу већ и у културном и друштвеном. „Ето због чега сваки пут када неко прижељкује слом друштвеног и државног живота организујући револуцију и метеж, усмерава свој ударац и на Цркву“, констатовао је Патријарх Московски. За Русе који су избегли из своје домовине и нашли уточиште у нашој земљи, управо је храм био делић родне Русије. Међу храмовима у руском расејању посебно место заузима и Храм Св. Тројице у Београду ➔

koji, pored parohijske namene, ima veoma vaznu ulogu, pošto predstavља Moskovskog Patrijarha i читаву Руску Православну Цркву пред Патријархом Српским и пунотом Српске Православне Цркве. Овом приликом Патријарх московски и све Русије Кирил унапредио је протојереја Виталија Тарасјева у чин протопрезвитера с правом ношења крста са украсима. Ненада Поповића, председника Фонда Руског некропоља у Београду одликовао је Орденом Св. Серафима Саровског, док су Орден Св. Сергија Радоњешког трећег реда добили г. Константин Косачов, руководилац руске Државне агенције за међународну друштвену сарадњу, и г. Валериј Рјазански, председник Комитета за социјалну политику Савета Федерације.

Саборна Литургија у Храму Светог Саве

Трећег дана посете, у недељу 16. новембра, Патријарх руски Кирил је са Патријархом српским Иринејем служио Свету Архијерејску Литургију у Храму Светог Сава на Врачару у Београду у присуству председника Републике Србије г. Томислава Николића и представника Владе Републике Србије. Саслуживали су В. Г. Митрополити: црногорско-приморски Амфилохије и волоколамски Иларион, Архиепископ женевски и западноевропски Михаило, П. Г. епископи: шабачки Лаврентије, сремски Василије, бачки Иринеј, зворничко-тузлански Хризостом, осјечкопољски Лукијан, врањски Пахомије, бихаћко-петровачки Атанасије, будимљанско-никшићки Јоаникије, захумско-херцеговачки Григорије, полошко-кумановски Јоаким, брегалнички Марко, рашко-призренски Теодосије, крушевачки Давид, стобијски Давид, славонски Јован, Епископ солнечногорски Сергије, моравички Антоније, топлички Арсеније и јегарски Јероним. Саслуживали су и архимандрити и игумани највећих српских манастира.

Саслуживали су и протојереји-ставрофори: др Саво Јовић, главни секретар Светог Архијерејског Синода, Радивоје Панић, старешина Храма Светог Саве, архијерејски намесници Архиепископије београдско-карловачке: проф. др Владимир Вукашиновић, Драгомир Убипариповић и Бранко Митровић, као и гости из Московске Патријаршије протојереји: Николај Балашов, Игор Јакимчук и Виталиј Тарасјев, старешина Подворја Руске Православне Цркве у Београду.

Богослужењу су присуствовали представници црквеношколских установа, богословија и православних богословских факултета Универзитета у Београду и Источном Сарајеву.

Св. Литургији присуствовали су и министри Владе Републике Србије: г. Ивица Дачић, г. Никола Селаковић, г. Велимир Илић, представник Генералштаба Војске Србије генерал-мајор Млађан Нишевић и главни војни свештеник капетан Слађан Влајић, протонеимар Храма Светог Саве проф. др Војислав Миловановић, представници града Београда, директор Управе за сарадњу са Црквама и верским заједницама др Милета Радојевић, амбасадор Руске Федерације г. Александар Чепурин, амбасадор Белорусије г. Владимир Чушев, апостолски нунције у Београду монсињор Орландо Антонини и надбискуп београдски г. Станислав Хоче-вар, као и други представници дипломатског кора и јавног и политичког живота српске престонице.

Поглавари двеју Цркава, по окончању богослужења, обратили су се верном народу пригодним беседама. У свом обраћању Патријарх српски Иринеј је рекао:

„Ваша Светости, благословен је који долази у име Господње! Доносите нам благослове Равноапостолног Владимира Кијевског и Сверосијског, преподобних Антонија и Теодосија Печерских и многобројних богоносних отаца и матера у Русији просијавших, до Сергија Радоњешког, Серафима Саровског, Матроне Московске, Ксеније Петербуршке... Ваш благословени долазак и ова данашња наша литургијска заједница потврђују наше вековно јединство и заједништво. Не само јединство вере, језика, словенске крви и историје, него изнад свега вечно јединство у Крви и Телу Господа и Бога и Спаса нашег Исуса Христа, у једној, светој, саборној и спостолској Цркви Божијој.

У прошлим временима, ‘носили смо бремена једни других и тако испуњавали Закон Христов.’ Од времена оног монаха Руса светогорца који је одвео у Свету Гору нашег духовног оца и просветитеља Светог Саву, па до Вашег доласка, прожима се свеукупни живот наших апостолских Цркава и народа.

Нама не би било опстанка у временима тескоба и других робовања и разједињености без свестране помоћи царске Русије и апостолске Руске Цркве. Сведоци тога су Свети Петар Цетињски и Карађорђе и њихово голготско време; живи сведок тога је и цар Николај

Сећање на Митрополита Антонија Храповицког

У оквиру мирне посете Патријарха московског и све Русије Кирила Српској Православној Цркви, у суботу, 15. новембра 2014, у Сремским Карловцима је освећена спомен-плоча у част 150-годишњице рођења Митрополита Антонија (Храповицког). Ова спомен-плоча је постављена на вратима Патријаршијског двора у Сремским Карловцима, који је Српска Црква 1921. уступила на употребу руским архијерејима у избеглиштву, а до 1946. је била резиденција Руске Православне Заграничне Цркве. По благослову Патријарха Кирила, освећење спомен-плоче је обавио Митрополит волоколамски Иларион.

У свечаном чину учествовали су Архиепископ жевевски и западноевропски Михаил, Њ. П. епископи: зворничко-тузлански Хризостом и сремски Василије, настојатељ Подворја Московске Патријаршије у Београду протојереј Виталиј Тарасјев и протојереј Игор Јакимчук.

Пред почетак свечаног чина у Саборној цркви Св. Николаја служен је молебан, на крају којег се Митрополит Иларион обратио присутнима: „Овде у Сремским Карловцима ослушкивао се одјек трагичних збивања, која су настала из разлога што је, пре сто година, у Русији дошло до братоубилачког рата и раскола у Руској Православној Цркви. Данас су та збивања постала део историје. Ми не престајемо благодарити Богу на Његовој милости, пројављеној приликом васпостављања канонског јединства унутар наше Цркве 2007. године. И ми никад нећемо заборавити подвиге делатне хришћанске љубави и топлог гостопримства Српске Православне Цркве, која је и у наше време била међу онима који су топло поздравили и подржали процес сједињења Руске Заграничне Цркве и Московске Патријаршије, подржавајући успех овог историјског подухвата.“

II Страстотерпац двадесетог века, коме с благодарношћу подижемо споменик у срцу Београда. Он је жртвовао свој царски венац за спас Србије, као и живот свој за православну веру и своје царско отацтво...

У то име, дозволите нам, Ваша возљубљена Светости, да Вам доделимо највише одликовање наше Свете Цркве – Орден Светог Саве првог степена, као знак наше бесмртне љубави и вечне благодарности. Аксиос!“

Патријарху Кирилу је потом уручено највише одликовање Српске Цркве – Орден Светог Саве првог реда.

Патријарх руски Г. Кирил даривао је Српској Православној Цркви и српском народу део светих моштију Св. Александра Невског, великог светитеља руског народа, чија су дела у славу Божју незаборавна, не само у историји руског народа, него и у историји Православне Цркве уопште.

Из Храма Светог Саве, Патријарси су се упутили у Улицу краља Милана, где је председник Николић открио споменик цару Николају Другом Романову.

У славу и част цара мученика Николаја Другог

Споменик Светом цару Николају освештао је Патријарх московски Кирил, у присуству Патријарха српског Иринеја. Патријарх Кирил је рекао да је откривање и освећење споменика важан догађај који, без сваке сумње, има историјски значај. Наводећи да је цар Николај Други урадио пуно на спасавању Срба и читаве Европе, Патријарх Кирил је указао да је „он жртвовао своју круну, царство и живот ради спасења Србије“. Поглавар Руске Православне Цркве је истакао и да је први споменик у част цара Николаја, у Европи ван Русије, подигнут у Србији.

Откривању споменика присуствовали су многобројни грађани српске престонице, архијереји Српске и Руске Православне Цркве, и други.

У поподневним часовима 16. новембра 2014. године завршена је званична посета Патријарха руског Кирила Српској Православној Цркви, и он се са својом пратњом упутио на београдски аеродром, испраћен од Патријарха српског Иринеја и јерараха и клирика Српске Православне Цркве.

Приредила Снежана Крујниковић
Извор: Информативна служба Српске Православне
Цркве /сйц.срб/

Званични приједи

Његова Светост Патријарх српски Иринеј примио је 24. октобра 2014. у Патријаршији српској у Београду Ивана Мркића, саветника председника Србије за спољну политику.

Патријарх Иринеј примио је 28. октобра гђу Шери Данијелс, политичког саветника, и Џеремија Лонга, секретара политичког одељења у Амбасади САД.

Патријарх Српски примио је 29. октобра др Санду Рашковић Ивић, председницу ДСС, потпредседнике Славишу Ристића и Милана Лапчевића и председника ИО ДСС Андреју Младеновића.

У организацији *Светосавској звонца* и Канцеларије за КиМ Владе Србије, неколико стотина малишана из српских енклава посетило је Патријаршију српску, а домаћин им је био Патријарх Иринеј који их је дочекао у капели Св. Симеона Мироточивог. Свјатјејши их је у надахнутој беседи поздравио и охрабрио. Испред Канцеларије за КиМ, Патријарху се обратио пом. директора др Душан Јововић. О историјату капеле гостима је говорио старешина протођакон Стеван Рапајић. На крају пријема деци су подељени дарови које је припремила редакција *Светосавској звонца*.

Извор: www.zvonce.spc.rs

Патријарх Иринеј уручио је 13. новембра на свечаности у Патријаршији српској председнику УО Компаније „Роснефт“ из Москве Гели Валијеву највише одликовање СПЦ – Орден Св. Саве првог степена за делатну љубав према СПЦ и српском народу, у присуству чланова Св. Арх. Синода: Митрополита Амфилохија, Епископа рашко-призренског Теодо-

сија, као и Њ. П. епископа: славонског Јована и топличког Арсенија. На истој свечаности, Патријарх је уручио Орден Св. Симеона Мироточивог Хаци Милораду Јањетовићу и грамату гђи Слађани Бумбић Дамјановић из Бањалуке.

У манастиру Раковица

Његова Светост је 2. новембра служио Св. Арх. Литургију у манастиру Св. Архангела Михаила у Раковици. Богослужењу је присуствовала и група верујућих из Прњавора из РС који су дошли да посете гробна места српских патријараха Димитрија и Павла, над којима је после Литургије Патријарх служио помен.

На Новом Београду

Патријарх Иринеј служио је 8. новембра, поводом храмовне славе, Св. Арх. Литургију у Цркви Св. Димитрија на Н. Београду, уз саслужење свештенства АЕМ. Овом приликом, Патријарх Иринеј је рукоположио ђакон Желимира Продановића у чин презвитера.

У Саборној цркви

У недељу, 9. новембра, на празник Св. мученика Нестора, Његова Светост је служио Св. Арх. Литургију у београдској Саборној цркви, уз саслужење свештенства овог храма.

ПРАВОСЛАВЉЕ 1144

2
Патријарх руски Кирил у Србији

8
Активности Патријарха

10
Саопштење
Митрополита Амфилохија

12
Сећање на мученике пострададе
у аустроугарским логорима

13
Срби у Првом светском рату

14
Разговор са
г. Мирославом Милетићем
Потврда
дугогодишњег пријатељства
Разговарала Оља Стојановић

17
Брак – прилика за обожење
Данијела Младеновић

18
Разговор са о. Р. Пејном из
Велике Британије и о. Олегом
Скоморохом из Русије
Мисија Цркве у затвору
Разговарао извршилац Глигорије Марковић

22
Четири руска духовника

24
Словенско богослужбено
стваралаштво у XX веку (II)
Проф. др Ксенија Кончаревић

26
Царево ново несамосагласно
рухо – раскринкавање
Докинсовог атеизма
Пиштер С. Вилијамс
Са енглеског превео:
Бојдан Лубардић

28
Срби и Први светски рат
на великом платну
у новије време
др Александар Раковић

30
Како нас је видео А. Рајс (20)
Сељаци се сећају 25. регименте
Анђоније Ђурић

32
Колубара 1914.
Живорад Јанковић

34
Војводе Пећке патријаршије
Радован Пилиповић

36
Свет књиге

40
Наука, уметност, култура...

42
Кроз хришћански свет

44
Из живота Цркве

48
Огласи

На насловној страни:
**Првојерарси Руске
и Српске Православне Цркве**
Фото: Данко Стирахинић

„Православље – новине Српске Патријаршије“ излазе са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја. Издаје Информативно-издавачка установа Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве. Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

Члан Св. Арх. Синода задужен за надзор над радом
Информативно-издавачке установе Св. Арх. Синода СПЦ
Митрополит црногорско-приморски др Амфилохије

Главни и одговорни уредник
Презвитер др Александар Ђаковац

Оперативни уредник
Срећко Петровић

Секретар редакције
Снежана Крутиковић

Фотограф
Ђакон Драган С. Танасијевић

Лектор и коректор
Ђорђе Остојић

Чланови редакције
Презвитер др Оливер Суботић,
Сања Лубардић, Славица Лазић

Изази сваког првог и петнаестог у месецу, за јануар
и август двобој. Годишња претплата за нашу земљу је 1700
динара, полугодишња 850. Појединачни примерак 90 динара.
Претплата за нашу земљу може се уплатити на благајни Српске
Патријаршије, Краља Петра 5 или на текући рачун.

Уплате не слати поштанском упутницом!
Не слати девизне чекове!

Годишња претплата за иностранство:
Обична пошиљка је 70 USD, 70 CAD, 75 AUD, 45 EUR, 35GBP;
авијонска: 90 USD, 90 CAD, 100 AUD, 60 EUR, 45 GBP.

Информативна служба:
Текући рачун динарски број:
145-4721-71 Марфин банка
Далматинска 22 Београд
Текући рачун левизни број:
Intermediary Deutsche Bank GmbH,
Frankfurt/M (BIC DEUTDE33)
Account with inst: 935-9522-10
Marfin bank AD, Beograd (BIC LIKIRSBG)
Beneficiary: RS35145007080000135615
Informativno Izdavska Ustanova Srpske Pravoslavne Crkve,
Kralja Petra 5, Beograd
Charges: For the account of ordering customer

Телефони:
Редакција: +381 11 30-25-116
Маркетинг: +381 11 30-25-113
Претплата: +381 11 30-25-103, 30-25-113, 064 17-83-786
e-mail: pravoslavije@spc.rs – редакција
pretplata@spc.rs – претплата

Рукописи и фотографије се не враћају. Текстови достављени
редакцији „Православља“ подлежу анонимној рецензији.
Текстови и прилози објављени у „Православљу“ представљају
ставаове аутора.

Сва права задржана. Свако прештампавање, копирање,
умножавање, објављивање и дистрибуирање целих или делова
ових новина или чланака објављених у њима забрањено је и
представља повреду ауторског права и кривично дело.

Дизајн: Соба.rs
Графичка припрема: Срећко Петровић
Штампа: „Политика“ А. Д.

Дистрибутер: „Polydor“ д.о.о.,
Ломина 11/3/9, 32300 Горњи Милановац
тел/факс: 032/717-322, 011/2461-138

СРП – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
271.222 (497.11)
ISSN 0555-0114 = Православље
COBISS.SR-ID 16399106

Православље се штампа уз помоћ Управе
за сарадњу с Црквама и верским заједницама
Владе Републике Србије

Реаговање на изјаву реиса Рифата еф. Фејзића

Саопштење

Митрополита Амфилохија за јавност

Изненађен сам не само реакцијом г. Рифата еф. Фејзића, реиса Исламске заједнице у Црној Гори, него и тоном и садржајем реакције. Не чуди ме што дио савремених безбожника не само да не разумије библијске ријечи и историју трона Светог Петра Цетињског и његовог народа, него јавно изражава амбицију да, чак и уз пријетње државним органима, Митрополиту црногорско-приморском, и то само њему, ускрати право на литургијску проповијед. Признајем, таква методологија и такав начин реакције ме је зачудио од уваженог реиса Рифата еф. Фејзића.

И као човјек, и као теолог, и као епископ Цркве Христове више пута до сада сам посвједочио свој однос према исламу и Исламској заједници и то не само у Црној Гори него и мало шире. Подсјетићу уваженог реиса Фејзића да сам средином седамдесетих година прошлога вијека учествовао на отварању Исламског факултета у Сарајеву и да сам том приликом, позвавши се на Светог Макарија, говорио пред препуним амфитеатром професора и студената на тему: „Видио си брата свога видио си Бога свога“, обративши им се као браћи по Богу и вјечној сабраћи. Безброј пута до сада сам свој однос према исламској вјери посвједочио и на сусретима са поглаварима и великодостојницима Исламских заједница широм свијета, па и са реисом Фејзићем, али и његовим часним и честитим претходником Идризом Демировићем.

Реис Фејзић, очевидно, није добро схватио садржај моје проповиједи на литији на Митровдан у Колашину, као ни на Илиндан код Цркве Ружице на Сињавини. Жао ми је што се реис није потрудио да прочита цјелокупан текст него је дио, истргнут из контекста, прихватио као цјелину. Надам се да његове реакције нијесу срчане на то да их употребљава у рјешавању нагомиланих проблема које има у Рожају и на сјеверу Црне Горе. Не улазећи у мотив и не сумњајући у добру намјеру, овом приликом му саопштавам да када говорим о потурицама и турчењу словенског становништва говорим о вјековној османској окупацији ових простора, а не о данашњим припадницима исламске вјере. Говорим, дакле, о појави која је обиљежила вјекове на овим просторима, а не о конкретним људима данашњице.

Зачуђују ме олаки судови реиса Фејзића као првог човјека Исламске заједнице која је имала и има своје мјесто у Црној Гори још од времена краља и

господара Николе Петровића до данас. Више је него забрињавајућа реисова амбиција да Митрополиту црногорско-приморском забрани да говори о потурицама и потурчењаштву, али тај принцип не жели да примијени на себе и то годинама уназад када и те како говори и саучествује на скуповима, чак и партијским, о покрштавањима, геноциду и злочинима у Плаву, Гусињу и Томашеву. Надам се да је вријеме да схватимо, на првом мјесту ми који имамо страха од Бога и од Судњег дана, да је много и премного сложена ова наша прича. И да би сви ми морали и требали да се макар замислимо, себе ради и заједничке наше будућности ради, над Његошевим криком: „Крст и луна, два страшна симбола, њихово је на гробнице царство.“ Не бих овом приликом детаљније образлагао реисове тврдње да се ислам на овим просторима није ширио мачем и силом, јер знам да је страдање и памћење народа много дубље од површних дневнополитичких неоосманских опсервација. Шта би било када би црногорски Митрополит чињеницу да је на почетку 21. вијека медреса у Миљешу названа по турском султану Мехмеду Фатиху – освајачу ових простора, тумачио као што реис Фејзић тумачи дјелове истргнуте из контекста мојих бесједа? Или, да га због тога питам да ли му је познато да је давно прошло вријеме османских освајања ових простора?

У једно, поштовани г. Фејзић, може бити сигуран, призивам Бога за свједока: Оно што желим себи и своје вјерном народу и свакоме људском бићу, то исто желим, како њему, тако и свакоме његовоме миломе и драгоме!

Архиепископ цетињски
Митрополит црногорско-приморски
Амфилохије

фото: <http://www.mitropolija.com/>

У Епархији зворничко-тузланској

У Брчком обиљежена стогодишњица почетка Првог свјетског рата

Од 25. октобра до 9. новембра 2014. године у Брчком је обиљежена стогодишњица почетка Првог свјетског рата у организацији Светосавске омладинске заједнице Брчко

У периоду од 25. октобра до 9. новембра 2014. године у Брчком је обиљежена стогодишњица почетка Првог свјетског рата у организацији Светосавске омладинске заједнице Брчко.

Низ манифестација је отворен истовремено када и изложба господина Игора Мирића, члана атељеа Мирић из Бечеја, под називом „Будан заспалог чува“ у Светосавском дому при Храму Успења Пресвете Богородице. Програм отварања увеличали су брчанска пјевачка група „Лира“, али и други чланови атељеа Мирић, извођењем композиција за виолину, те пригодним говорима и поезијом.

Дан касније, 26. октобра, отворена је изложба „Млада Босна и Сарајевски атентат“ у Градском парку испред споменика Добросаву Јовановићу и другим добровољцима у борби против окупатора. Аутори ове изложбе су Гавро Буразор и Александар Хорват, а у Брчком је постављена у сарадњи са Културним центром Новог Сада. Исте вечери, у брчанском Дому културе уприличено је приказивање филма „Марш на Дрину“, иначе првог српског играног филма на тему Првог свјетског рата.

У суботу, 1. новембра, на даскама Дома културе Брчаци су имали прилику да уживају у позоришном комаду „Солунци (поново) говоре“ у извођењу студената Академије умјетности из Бање Луке и Академије умјетности из Београда.

Већ 2. новембра, у Светосавском дому уприличена је трибина под називом „Стогодишњица 1914–2014“

у којој су учествовали представници Српског академског круга из Београда.

На Митровдан, 8. новембра, такође у Светосавском дому, професор Жељко Вујадиновић, професор Филозофског и Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци, а испред Академије наука и умјетности Републике Српске, говорио је на тему „Први свјетски рат – узроци и посљедице“. Посебно задовољство организаторима представља чињеница да се по завршетку и овог предавања и помену-те трибине развила жива расправа у којој је публика активно учествовала.

Посљедњи дан обиљежавања ове значајне стогодишњице, 9. новембар, протекао је у знаку завршне приредбе чији је слоган „Славним прецима“.

Светосавска омладинска заједница је за ову прилику организовала пригодан умјетнички програм, укључујући српске традиционалне пјесме, те наступ гуслара. Потом су личностима и организацијама које су допринијеле реализацији овако квалитетног садржаја уручене захвалнице. Приредба је завршена отвореним позивом за сарадњу свим Брчацима вољним да се прикључе у борби против заборавља.

Светосавска омладинска заједница користи и ову прилику да се још једном захвали свима који су својим радом и трудом омогућили да се покажемо достојним својих славних предака.

СОЗ Брчко

Извор: <http://eparhijazvornickotuzlanska.info>

У Епархији аустријско-швајцарској

Сећање на мученике пострадале у аустроугарским логорима

Овогодишња посета гробљима издвајала се посебно тиме што је са народом на поклоничко путовање кренуо и надлежни Епископ Г. Андреј

Црквена општина Беч традиционално сваке године 1. новембра (на верски и државни празник Свих светих) организује посете гробљима српских интернираца и страдалника из Првог светског рата на простору Бургенланда на истоку Аустрије.

Овогодишња посета гробљима издвајала се посебно тиме што је са народом на поклоничко путовање кренуо и надлежни Епископ Његово Преосвештенство Г. Андреј. Верници су најпре посетили гробље у Брук Нојдорфу, где је одслужен мали помен пострадалим Србима, а затим и древни Нежидер (Neusiedl am See), где је током Великог рата невинно пострадао више хиљада Срба.

Заједно са највишим представницима месних општинских власти, војске и полиције, а у организацији аустријских удружења за заштиту гробаља, верници на челу са својим Архипастиром упутили су се према споменику српским заточеницима, где је одржан парастос на коме су присуствовали многи месни званичници. На том страшном месту, пре сто година, налазио се логор у коме је изгинуло до седам хиљада Срба. После парастоса, Епископ Андреј је одржао говор у коме је посебно истакао да хришћани као деца Божја морају опраштати, али да не смеју да забораве страдања. Сећајући се ових страдалника, сви су позвани да све чине да се безбожна недела не понове. Присутнима се обратио и градоначелник Нежидера г. Курт Ленч, који већ осамнаест година редовно присуствује овом молитвеном скупу.

Истог дана, у Болдогасоњу (Frauenkirchen) служен је парастос у некадашњем ратном логору где су

поклонице из Беча дочекали представници општинских власти, Римокатоличке и Евангеличке цркве и већи број месних житеља. Поводом стогодишњице избијања Првог светског рата, месне власти су припремиле посебан програм у спомен страдалника овог логора, у коме је између 1914. и 1918. године било заточено око 30.000 невиних жртава. Епископ Андреј, уз саслужење бечких пароха проте Крстана Кнежевића и проте Јована Алимпића, одслужио је парастос и обратио се присутнима истичући да логоре као места мучеништва нико не сме приказивати као да се у њима умирало тобоже од епидемија или лоших услова за живот, већ да се та места жигосу као места стравичног страдања.

Покрајински гувернер Ханс Нисел је у свом обраћању истакао како је за њега незамисливо да је на малом простору овога логора својевремено могло да се налази и до 30.000 логораша. После говора и полагања венаца од стране општинског руководства, уследио је рецитал ученика средње школе који су читали писма српских логораша својим најмилијима у отаџбини. Поводом стогодишњице Првог светског рата, на улазу у логор постављена је пригодна плоча са текстом о историјату овог стратишта, а градоначелник Болдогасоња Јозеф Цинијел је на крају све присутне позвао на заједничко дружење.

Поклоничка група српских парохијана из Беча, по завршетку програма и заједничког ручка, обишла је још један ратни логор (1914–1918 / 1941–1945) у Кајзерштајнбруху и у касним сатима се вратила у аустријску престоницу.

Извор: Епархија аустријско-швајцарска

У Митрополији аустралијско-новозеландској

Срби у Првом светском рату

Свеправославна Св. Арх. Литургија у српској православној Цркви Св. Саве у Канбери, 25. октобра 2014, означила је почетак свечаности посвећених Србима у Првом св. рату. Начелствовао је Епископ Митрополије аустралијско-новозеландске Иринеј уз саслужење Епископа милитуполског Јакова из Васељенске Патријаршије.

Као први свештеник на Литургији је служио протојереј-ставрофор др Михаил Протопопов, архиепископски заменик Руске Православне Заграничне Цркве у Аустралији, а саслуживали су свештеници Српске, Грчке и Руске Цркве, међу којима и први свештеник аборицинског порекла, јереј Серафим Слејд; као и ђакони свих трију јурисдикција. Одговарали су хорови „Корнелије Станковић“ из Мелбурна и Руско-српски хор, а певали су, поред црквенословенског, и на грчком и енглеском језику.

Литургији су поред бројног народа из Канбере, Сиднеја и Мелбурна присуствовали амбасадор Републике Србије у Аустралији г. Мирољуб Петровић и чланови дипломатског кора.

Уследио је свечани ручак на коме је прота др Протопопов у пригодној беседи говорио о Првом светском рату. Свечаност је настављена у Аустралијском војном музеју (*Australian War Memorial*) где је била приређена изложба српског ратног ордења из Првог св. рата. У средишту изложбе свакако је била униформа српског војника из Великог рата, која је после више од двадесет година поново враћена међу експонате изложене у овом велелепном здању. Управо је свечана академија на којој је говорио и представник аустралијске владе, др Питер Хенди (*Peter Handy*), одржана у једној од сала ратног меморијала истакла у први план улогу Србије и српске војске у коначној победи савезничких снага и то према аустралијским казивањима.

Програм је, поред уводног излагања амбасадора Петровића и беседе Епископа Иринеја, који је нагласио жртве Србије у Великом рату и повезаност два народа, улогу обеју држава, као и тадашњи однос Православне Цркве и Англиканске заједнице, обухватио и казивања познате аустралијске књижевнице Стеле Мајлс Франклин (*Stella Miles Franklin*) и Олив Келсо Кинг (*Olive Kelso King*). Ове две истакнуте Аустралијанке су са Болницом шкотских жена биле са српском војском на Солунском фронту.

На свечаности којој су присуствовали представници дипломатског кора и званице из аустралиј-

ске владе представљена је недавно објављена књига *Србија у Великом рату 1914–1918*, аутора Љубодрага Димића и Мире Радојевић, у енглеском преводу, као и ванредни број часописа *Transcultural Studies* са први пут објављеним списима Стеле Мајлс Франклин посвећеним Србима.

У организацији овог величанственог догађаја учествовала је и организација младих Митрополије аустралијско- новозеландске *Serbian Orthodox Youth Association – SOYA*.

Извор: Митрополија аустралијско-новозеландска
Приредила О. Стојановић

Разговор са г. Мирославом Милетићем, генералним директором Концерна Бамби а. д.

Фото: Концерн Бамби а. д.

Потврда дугогодишњег пријатељства

Разговарала Олија Стојановић

Организацију штанда Српске Православне Цркве на 59. Међународном сајму књига у Београду, на којем је извршена промоција издавачке делатности наше Цркве, помогла је компанија Бамби а. д. У разговору са представником ове компаније откривамо дубину овог више пута потврђеног пријатељства између ове компаније и СПЦ.

Предузеће Бамби а. д. је веома познато на српском и не само српском тржишту. Носилац бројних награда за квалитет својих производа, ово предузеће је поносни представник српске привреде, доказ да се и у данашњим околностима и времену може изузетно успешно пословати, као и да запослени фирму могу доживљавати као своју другу кућу.

– Од када је успешно приватизован, Бамби је направио стратегију развоја и фокусирао се на основни бизнис. Спровели смо модернизацију, рационализацију трошкова, улагање у маркетинг. Те одлуке су показале одличне резултате. Традиција је свакако једна од ставки која издваја наше брендове у односу на конкуренцију. У нашем портфолију постоји велики број брендова са деценијском традицијом. Признаћете да

се тиме ретко која компанија може похвалити, како у Србији, тако и у свету. Поред тога, константно улажемо у развој нових брендова, унапређујемо рецептуру и све аспекте производње, те пажљиво слушајемо пулс тржишта и у духу лидера креирамо будућност компаније. Бамби је одувек био и упућен пре свега на људе који су порасли у овој компанији, али и на људе који су јој се придружили, стога у Бамбију негујемо спој

локалног и светског знања и искуства. Бамби је лидер због наших брендова високог квалитета, и о Бамбију најбоље говоре баш они, али и лојалност наших потрошача и бројна признања. Најбоља потврда да смо успели и сачували лидерску позицију јесте поглед на полице продавница и маркета, где наши производи заузимају највише простора. Да бисмо све ово постигли радимо напорно и одговорно. Наша компанија има много разлога за оптимизам. Половином прошле године вратили смо наше седиште у Пожаревац, где смо настали и постали кућа брендова. За нас је пресељење јако битно јер је то питање и на ше друштвене одговорности. Оно истовремено значи и допринос заједници из које смо потекли, подршку заједници у којој живи већина наших запослених као и њихових породица. Враћајући се у свој родни град потврдили смо свест о великој одговорности за оно што радимо, као и хришћанску захвалност што је Бамби део живота сваког детета у Србији и добром делу Европе.

Такви резултати су достижни захваљујући чињеници да се у самој фирми негује дух заједништва, толеранције и заједничке сарадње заснован на добрим традиционалним вредностима српског нација.

– Као директор компаније треба да се понашате исто онако како се понашате у свом домаћинству – када је потребно, штедите где год је то могуће, али тако да не угрожавате основне вредности, и наравно, очувате интересе и вредности оних који чине породицу или компанију, а у компанији то су запослени. Више од 47 година Бамби живи као једна велика породица, од око 1000 запослених. Ја сам на ту чињеницу изузетно поносан, јер на тај начин дајемо пример и себи и другима. Водимо рачуна о себи и другима,

као друштвено одговорна компанија. Учествојемо и надаље у стварању нове вредности и бољег економског и социјалног окружења у срединама у којима живимо и у целој земљи.

Оно што је мање познато јавности јесте да је компанија Бамби а. д., носилац Ордена Св. Саве.

– Изузетно сам поносан што је у октобру прошле године, традиционално слављеничком месецу на ше компаније, а приликом освешћења Цркве Св. Петке у Пожаревцу чији смо ктитор, нашој компанији уручен Орден Светог Саве другог реда, а тај свечани чин је обављен у присуству црквених великодостојника и великог броја грађана и запослених у нашем Концерну. Била ми је неизмерно задовољство што сам у име наше компаније и у име свих запослених, имао ту несвакидашњу част да примим ово велико признање. Одушевљење овим чином и овим највишим признањем СПЦ не могу да сакријем. Тиме смо сви ми у Бамбију веома почаствовани.

Током претходних година компанија је подржала Српску Православну Цркву на различите начине: кроз ктиторску делатност, материјалну помоћ, донације...

– Ми у Бамбију верујемо да се успех не мери само добрим пословним резултатима, већ и одговорношћу према заједници у којој послујемо, и њеним људима. Зато је Бамби дуги низ година пожељан партнер заједнице у којој послује и неко коме се верује. Активно радимо на подизању свести о значају давања и буђењу солидарности. Желимо да својим примером подстакнемо развој друштвене одговорности. Преко различитих активности и пројеката улажемо у промовисање и подстицање ктиторства и задужбинарства како на нацио-

Фото: Концерн Бамби а. д.

Г. Мирослав Милетић

налном, тако и на локалном нивоу. Пројекте које смо покренули друштвена заједница је препознала као значајне, а ми смо поносни на признања која смо добили за наш труд. Захваљујући свему што смо урадили до сада, у обавези смо да наставимо са својом добром пословном праксом, како бисмо реализовали и планове које имамо за наредни период.

Црква у пожаревачком насељу Бусије, посвећена Преподобној мајци Параскеви – Св. Петки, задужбина је Концерна Бамби а. д. Године 2013. ову цркву освештао је Еп. браничевски Игнатије уз саслуживање више епископа СПЦ.

– Ктитор овог Божијег храма је Концерн Бамби. Изградња овог величанственог храма у моравско-византијском стилу била је одлука свих нас, наше велике породице запослених, наших пензионера, и бивших запослених, наших пословних партнера и пријатеља. У тренутку грађења није било података о постојању већег храма у свету посвећеног овој православној светитељки. Звона ➔

Г. М. Милетић у име компаније прима Орден Светог Саве од Епископа браничевског Г. Игнатија

на овој цркви су поклон Бамбијевих пословних партнера из православне Грчке, фирме Хацопулос (Hatzopoulos). Овај православни храм су 20. октобра прошле године, у присуству црквених великодостојника и великог броја грађана и запослених у нашем Концерну, освештале владике Српске Православне Цркве, Епископ браничевски Игњатије, уз Њ. П. епископе: бачког Г. Иринеја, тимочког Г. Јустина, захумско-херцеговачког Г. Григорија и шумадијског Г. Јована. Одржана је Св. Арх. Литургија уз присуство свештенства из Браничевске епархије и представника локалне самоуправе.

У овој цркви чува се плаштаница са кивота Св. Петке у Јашију, дар данашњег Патријарха румунског Данила. Осликавање ове цркве поверено је чувеном фрескописцу Стаматису Склирису. То су значајна пријатељства. Како су настала?

– У време када је Храм Св. Петке добијао своје прелепе облике, донели смо 2002. године из руку тада Митрополита Молдавије и Буковине, а сада румунског Патријарха др Данила, плаштаницу са кивота Св. Петке у Јашију. Наш велики пријатељ и заштитник у интелектуалним правима др Миленко Манигодић уз помоћ великог румунског пријатеља др Бориса Платенауа, држао је плаштаницу на својим великодушним грудима од Јашија до Београда. Имам посебну потребу да поменем нашег великог грчког пријатеља Елефтериоса Хацопулоса који је цркви даривао звона, као и господина Драгана Марјановића из Београда који је поклонио предиван крст на централној куполи. То су дивна пријатељства. Црква Свете Петке је наша највећа и најлепша задужбина у којој смо учествовали заједно са народом Пожаревца и коју ћемо наставити

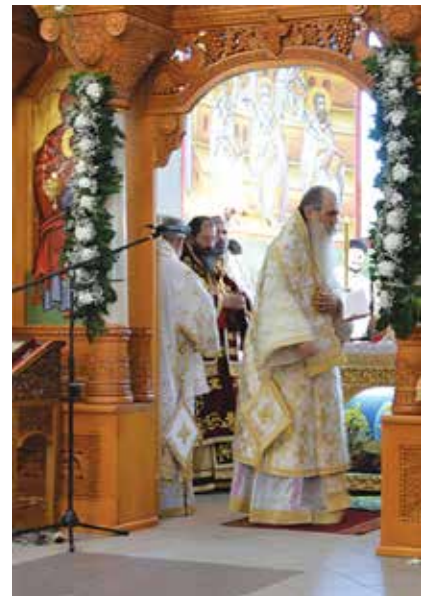

Детаљ живописа о. С. Склирису из Цркве Св. Петке у насељу Бусије

да украшавамо на начин на који је отац Стаматис Склирис утакао у своје фреске и штитимо од зуба времена исто као што то радимо са нашим фабрикама.

Св. Петка је и крсна слава Концерна Бамби а. д. Опишите нам како преко 1000 запослених, као и велики број пензионера, прослављају славу компаније.

– Срећан сам што смо по 15. пут ове године у весељу и радости, скромно и свечано, прослави-

Са освешћења Цркве Св. Петке; Њ. П. епископи: бачки Иринеј, браничевски Игнатије, тимочки Јустин, захумско-херцеговачки Григорије

ли славу наше светитељке, Св. Петке, у нашим просторијама у Пожаревцу. Када смо 1999. свих 78 дана бомбардовања, провели у својој другој кући, Бамбију, у нашем Пожаревцу радећи и делећи између себе страхове за своје породице, молили смо се драгом Господу и светитељима које и сада славимо да нам подаре снаге да издржимо и опстанемо. Када је све то прошло, тада смо одлучили да почнемо да славимо славу компаније и захваљујући претежно женама запосленима, унели у наше просторије икону Св. Петке, као наше заштитнице и утешитељке. Истрајали смо у овој одлуци, исто као и у резултатима које одувек имамо, без обзира на услове и кризу око себе. Од тада сваке године слави-мо своју славу, Свету мати Параскеву са нашим запосленима, пословним партнерима и пријатељима уз свечани чин резања славског колача.

У Епархијском центру у Крагујевцу – трибина о браку

фото: www.eparhija-sumadijska.org.rs

Брак – прилика за обожење

Бог је дао мушкарца и жену да се допуњују, а не да се свађају; да једно другоме помажу у индивидуацији, а кроз то сазревање и у савршавање помажу једно другоме и у обожењу.

Пред препуном салом Епархијског центра у Крагујевцу, академик проф. Владета Јеротић и брачни психотерапеут Невена Чаловска-Херцог, одржали су трибину у четвртак, 6. 11. 2014. године, под називом „Брак је прилика за усавршавање, а да ли је баш увек тако“. Ово је уједно била и једна од планираних медијских активности у пројекту „Једном за цео живот“ који за циљ има подршку младима који планирају да ступе у Свету тајну брака, афирмисање светиње Божје и препознавање могућих кризних тачака код конкретних брачника у првим, најтурбулентнијим годинама брачног живота, а кроз сарадњу Цркве и Центра за социјални рад (јереја Немање Младеновића, јереја Александра Мирковића, брачног терапеута Гордана Петронијевић, психолога Сандре Јовановић).

Трибину је отворио свештеник Немања Младеновић, уз захвалност Епископу шумадијском Г. Г. Јовану што је благословио овај подухват; укратко је презентовао циљ и сврху православног предбрачног саветовалишта, и слушаоцима, међу којима је било веома много средњошколаца и студената, представио учеснике трибине.

Невена Чаловски-Херцог је дугогодишњи брачни психотерапеут са искуством из различитих европских земаља те је на стручан начин слушаоцима приближила слику односа мушкарца и жене као и унутрашње процесе и промене које настају уколико је брак (не)успешан. Кључне речи које треба истаћи јесу те да – брак није само догађај већ је то процес, он је жив и има своје фазе (од фазе заљубљивања, преко одљубљивања, сагледавања у реал-

ности себе и свог партнера, до подношења блискости и дистанце, и постродитељства).

Проф. Владета Јеротић је најпре охрабрио овај корак пастира Цркве Христове за труд и ангажман који је толико важан и потребан нашим породицама, а посебно оним које се тек формирају.

Поменућемо само неке аутентичне речи академика:

„У данашње време је неопходно православно, предбрачно саветовалиште, а протестанти и католици их одавно имају [...]. Кроз брак треба остварити личност, а то подразумева наше обожење [...]. Треба користити ситуације у браку да постанемо бољи, јер ако не постанемо бољи – сигурно ћемо бити гори [...].

Бог је дао мушкарца и жену да се допуњују, а не да се свађају; да једно другоме помажу у индивидуацији, а кроз то сазревање и усавршавање помажу једно другоме и у обожењу.

За добар и успешан брак који води спасењу потребно је да особе имају снажно опредељење за живот у Христу али и да стрпљиво и са промишљањем осветљавају на којим пољима треба да раде на себи како би од појединца који је одрастао у специфичној породици постао заиста православни супружник који се спасава кроз брак и породицу.

Нека би дао Господ да ова племенита пастирска идеја буде Творцу на славу а Цркви и отаџбини нашој на корист.“

Данијела Младеновић, сарадник
Православног предбрачног саветовалишта

Разговор са са о. Робертом
Пејном из Велике Британије
и о. Олегом Скоморохом
из Русије

Мисија Цркве у затвору

– У тамници бејах,
и дођосте ми
(Мт. 25, 36) –

Разговарао презвитајер Глигорије Марковић

У пастирском раду је важно неговање наде, и то реалне, не замишљене. То је нада да човек може да се носи са стварношћу и да постоји смисао живота. Пастирска брига би требало да буде искрена и истинита, посебно када треба изрећи оно што није лако.

У Окружном затвору у Београду, који је широј јавности у Србији познат под именом ЦЗ, 4. новембра је одржан скуп свештеника СПЦ који служе као духовници у затворима Републике Србије. Овакав скуп је одржан по први пут након доношења Закона о извршењу кривичних санкција 1998, којим су лицима лишеним слободе призната верска права. Скуп је блајословио Његова

Свештост Патријарх српски Г. Г. Иринеј, а домаћин скупа била је Управа за извршење кривичних санкција Републике Србије.

На скупу су узела учешће и два јосћа из иностранства – свештенослужитељ Цркве Енглеске Роберт Пејн и свештеник РПЦ Олег Скоморох. Искористили смо прилику да са њима поразговарамо о њиховим искуствима и о услови-

ма који су за службу Цркве у затворима обезбеђени у њиховим државама.

Оче Роберте, долазите из земље у којој је средином 19. века зачет европски затворски систем какав данас постоји. Саставни део таквог затворског система од самог почетка су били свештенослужитељи у оквиру института под називом

затворски капелани. Иако су им се улога и задужења мењала током протеклих век и по постојања, они су и данас значајан сегмент затворског система у Уједињеном Краљевству?

– Да, иако су се законски оквири мењали, све време служба затворских капелана је саставни део рада са лицима лишеним слободе. Данас, када је поштовање верских права нераскидиво повезано са свим институционалним оквирима, затворски капелани служе и овој сврси, тј. остваривању основних права затвореника. Према важећем закону из 1952. године, обавезно особље сваког затвора чине управник, медицински радник и капелан. У Великој Британији све затворске капелане именује, запошљава и плаћа затворска служба, али они могу бити именовани само са благословом епископа или вође своје верске заједнице. Капелани, значи, имају двоструку одговорност, према државним властима, али и ауторитету своје верске заједнице. По пријему у затвор, лица су позвана да се слободном вољом, ако желе, региструју којој верској заједници припадају. Сваки затвор, по закону, има тим капелана који је екуменски и мултирелигијски, јер закон прописује да тим капелана одражава верску структуру затворених. Прозелитизам је забрањен, и читав тим капелана делује заједнички са међусобним уважавањем као саставни део свеукупног затворског система. Активности капелана су уређене законском уредбом која је намењена управницима и капеланима под називом „Верска и пастирска брига о затворенима“. Овим законским прописом покривене су све области рада капелана, простор за обред, пастирска брига, верска настава и

Пречасни каноник Роберт Пејн је 42 године служио као капелан затворског система Енглеске и Велса, 14 година је био помоћник главног капелана, 5 година први инструктор затворских капелана. Задужен је за међународну сарадњу на националном нивоу, а за рад у затворима одликовала га је краљица Елизабета.

Доктор богословских наука протојереј Олеј Скоморох је на челу Одељења затворског служења Митрополије Санкт Петербурга, директор Комисије РПЦ за увођење службе затворских свештеника у Руској Федерацији и предавач на Православној духовној академији у Санкт Петербургу.

многе друге значајне области. Сва законска решења су у складу са одредбама Уједињених нација и Европским стандардним минималним правилима за поступање према затворенима.

Која је улога капелана? Какве су дужности које они обављају?

– Не смемо да заборавимо да затворски капелан не значи капелан затвореника. Он је ту да служи читавом затвору, особљу које има веома захтевну службу, затвореницима који се носе са сопственом ситуацијом, требало би да се усагласи са динамиком заједнице у затвору. Тешко је сумирати у неколико речи улогу капелана, али то би било свештеник, пастир и духовник. Као свештеник сам у центру молитве затвора, светотајинског живота, служећи Литургију која је искуство Христовог присуства и сазнања да нисмо сами. Исповест је такође веома важна за све који трагају за променом и узрастањем, а у посебне тренутке спада крштење оних који ступају на нови пут вере и љуба-

ви. Позван сам да будем пастир и особљу и затвореницима, слушајући њихове страхове и надања, узимајући их озбиљно и заједно са њима разматрајући могућности будућег. У пастирском раду је важно неговање наде, и то реалне, не замишљене. То је нада да човек може да се носи са стварношћу и да постоји смисао живота. Пастирска брига би требало да буде искрена и истинита, посебно када треба изрећи оно што није лако, требало би да буде израз Христове љубави која је потврдна али и изазовна, јер је и једно и друго потребно да би човек узрастао. Као духовник позван сам да делим са свима захтеве које моја вера поставља пред мене у мом животу. Основа моје вере је да сви имају вредност у огледалу љубави Божије и да је слика Бога присутна у сваком. Често је скривена и покопана дубоко животом који неко води. То је истински изазов и за затворске капелане и за особље јер је лако човека оборити, а тешко га је уздигнути, али то је управо Христос урадио. Јеванђеље је намењено свима, ➔

и особљу и затвореницима, али и затворској служби као институцији. Јер би Јеванђеље требало да се обрати свету а не да га критикује са стране. Оно се тиче и шире заједнице, јер затворски зидови често склањају проблем од заједнице, али и од Цркве. Ово значи да у дужности које обавља спада и позивање парохијске заједнице на учешће у решавању проблема и давање помоћи. То се огледа у постојању капелана заједнице који помажу лицима након изласка из затвора. Често видимо узрастање у затвору које се нагло прекине по изласку, јер не постоје услови за даљи рад. Зато смо и организовали ову мрежу као вид подршке и стварне помоћи у проналажењу запослења, обезбеђивању смештаја, докумената и турског рада. Често сам видео како се ломи самопоуздање људи пред излазак из затвора пред питањима: где да идем, шта да радим, где да живим, да ли могу да нађем посао, да ли ћу одолети да не узмем дрогу и алкохол, коме да верујем? Зато је подршка важна, и шира заједница би требало да буде укључена.

Имали сте прилику да чујете са каквим проблемима се сусрећу свештенослужитељи у затворима у Србији. Како би сте то оценили?

– Очигледно је да недостају системска решења, као и континуирано време присуства у затворима. Али позитивни примери из свих посткомунистичких земаља показују да када постоји добра воља, не изостају ни резултати. Да се изразим сликовитије, на путу од хиљаду корака, најтеже али и најважније је начинити први корак.

Оче Олег, РПЦ је одавно начинила први корак ка увођењу духовника у затворе. Колико сте далеко одмакли у организацији старања о затвореним лицима?

Данас је присуство Цркве у затвору не само дозвољено већ пожељно, јер постоји свест да је Црква та која може да доведе до промене код затвореника.

– Да, први кораци су начињени још пре 25 година, након распада СССР-а, и сада можемо слободно да кажемо да смо далеко одмакли. На самом почетку Руска Православна Црква имала је пред собом изазове ношења са вишедеценијским комунистичким начинима размишљања, посматрања и деловања у друштву које се свакодневно драматично мењало. Свештеници РПЦ су самоиницијативно, са благословом надлежних архијереја почели да посећују лица лишена слободе, што је тада наилазило на вишеструке препреке, опирања и опструкције, али је убрзо начињен помак.

Након преговора државних власти и Цркве, уведени су закони који су омогућили старање о лицима лишеним слободе. РПЦ је 1997. донела програм о социјалном деловању под називом Социјално учење РПЦ у који је уврстила старање о лицима лишеним слободе. Коначно, 2000. године је потписан уговор између Руске Федерације и РПЦ који је јасно дефинисао обавезе, стратегију и методологију, као и постављене циљеве. За протеклих 25 година Црква је развила систем старања у који нису укључени само свештеници, већ и лаици, и који обухвата широку друштвену подршку. Данас се у затворима Руске Федерације налази преко 800.000 лица осуђених углавном због најтежих преступа, разбојништава, убистава и трговине наркотицима, а које редовно посећују свештеници РПЦ. Присутно је неколико модела: свештеници који истовремено имају парохије, али редовно током

седмице долазе у установе за извршење кривичних санкција, затим они који допуњују њихово деловање, и они који повремено то чине. Уведен је посебан предмет у богословским школама и на факултетима који се бави овом проблематиком, а редовно се два пута годишње одржавају курсеви на којима свештеницима предају најеминентнији познаваоци криминалистике, права, психологије и затворског система уопште. Такође, полазницима образовних установа у којима се школује особље затворског система свештеници РПЦ држе курсеве на којима их упознају са специфичностима и карактеристикама православне вере.

Отварањем према медијима, наступима свештеника на ТВ, радију, интернету, расправљањем у јавности о овом великом проблему, иницирано је интересовање јавности које је довело до укључивања широке друштвене заједнице у давање помоћи старању, у виду рада, одлазака у установе, као и материјалне помоћи. Формирањем невладиних организација чији су оснивачи парохије омогућено је приступање различитим фондовима, из чијих средстава се непрестано побољшава квалитет и интензитет бриге о лицима лишеним слободе. Данас је присуство Цркве у затвору не само дозвољено већ пожељно, јер постоји свест да је Црква та која може да доведе до промене код затвореника. ■■

Православни богословски факултет
Универзитета у Београду, 5–6. децембар 2014. године

Међународни научни скуп „Православни свет и Први светски рат“

Први светски рат, најмасовнији и најкрвавији сукоб у дотадашњој светској историји, посебно је тешко погодио оне делове света који се сматрају матичним подручјима православног хришћанства. Најтежи злочини против цивилног становништва, који су укључивали убијање свештеника и уништавање духовне баштине догодили су се управо на православним просторима источне и југоисточне Европе. Ови простори претрпели су након рата и радикалне промене геополитичког карактера. Распад четири европска царства, стварање низа нових држава и појава масовне миграције становништва оставили су дубоке трагове на поменутим просторима. Ове промене битно су се одразиле на живот Православне Цркве, која се суочила са низом изазова. Прогони и покушаји разбијања јединства Руске Православне Цркве, тежак положај Цариградске Патријаршије, појава масовне православне дијаспоре, бујање етнофилетистичких стремљења, нерегулисан канонски статус црквених области у новоформираним државама – само су неки од изазова са којима се суочила Православна Црква у периоду после Првог светског рата. Не треба заборавити да је масовно четворогодишње страдање човечанства отворило и питање суштине људског постојања, као и односа Цркве према рату. Ова питања су битно утицала и на токове православне богословске мисли, која је управо у том периоду почела да се ослобађа од вишевековног „западног вавилонског ропства“. Коначно, важно је поменути место и улогу Српске Православне Цркве, српског народа и државе у Великом рату. Одређена да буде збрисана са мапе Европе, Србија је са својом Црквом и народом била изложена бруталном уништавању. Масовни злочини над српским цивилима, нарочито у западним и југоисточним деловима земље, систематско уништавање и пљачкање српске духовне баштине и албанска голгота јесу теме које захтевају непрестано истраживање и допуњавање досадашњих сазнања.

Имајући на уму далекосежне последице које је Први светски рат имао на целокупан православни свет, посебно на Српску Православну Цркву, српски народ и државу, а у светлости овогодишњег

обележавања стогодишњице од почетка поменутог сукоба, Наставно-научно веће Православног богословског факултета донело је одлуку о организовању Међународног научног скупа „Православни свет и Први светски рат“. На скупу ће бити представљен широк спектар тема историографског и богословског карактера, у оквиру којих ће бити размотрена улога православног света у Великом рату, као и последице поменутог сукоба на православне земље. Такође, биће размотрен и утицај овог великог сукоба на токове православне богословске мисли.

На скупу ће учествовати више од 50 еминентних научних радника из земље и иностранства. Поред наставника и сарадника Православног богословског факултета Универзитета у Београду, у раду скупа ће учествовати академици Српске академије наука и уметности и Академије наука и уметности Републике Српске, професори Универзитета у Београду, Новом Саду, Нишу, Бањалуци и Источном Сарајеву, Војне академије Универзитета одбране у Београду, као и научни сарадници Балканолошког института Српске академије наука и уметности, Института за новију историју Србије, Института за савремену историју из Београда и Историјског института Црне Горе. У раду скупа ће, такође, учествовати истраживачи из угледних високошколских установа и научноистраживачких институција из иностранства: Русија (Институт за словенске студије Руске академије наука, Санктпетербуршка духовна академија, Руска национална библиотека Санкт Петербург), Украјина (Кијевска духовна академија, Кијевски национални универзитет „Тарас Шевченко“), Бугарска (Великотрновски универзитет „Свети Кирило и Методије“), Велика Британија (Теолошки колеџ Универзитета Ричентс парк у Оксфорду, Рипон колеџ Универзитета у Оксфорду), Немачка (Католички богословски факултет Универзитета у Минстеру), Француска (Универзитет друштвених наука у Паризу). У оквиру свечаног отварања скупа наступиће оркестар Војске Србије „Станислав Бинички“ и биће отворена изложба „Србија у Првом светском рату“ Војног музеја из Београда.

гр Владислав Пузовић

Руска духовна искра у Србији

Четири руска духовника

приредио Михаил Цинцар Костић

Данас се, нажалост, сећање на некадашњи суживот око 40 000 Руса у Србији готово потпуно изгубило.

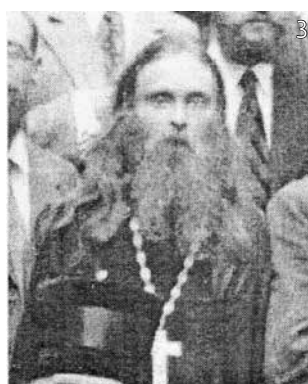
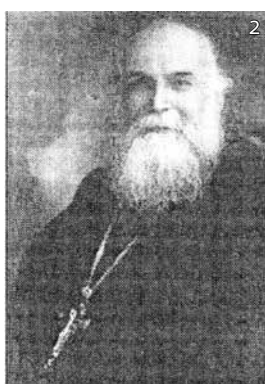
Долазак Патријарха сверуског Кирила побуђује сећање на значајне догађаје из прве половине XX века, који сведоче о заједничкој историји наша два народа. Суштински је важно још једном усмерити поглед на личности, који су својим пожртвованим радом пројавили аутентичну духовну повезаност, каква се и може јавити само у односу два братска народа пониклих и одгајаних у истој, православној, вери.

Десетинама хиљада избеглих из Русије у ратовањем још израњављеној Србији најтоплију добродошлицу пружио је, како то обично бива, пун братске љубави српски народ. На челу помоћи стајали су представници српске државне власти и црквене еминенције. Руски имигрант, као своје највеће заштитнике, памтиће српског краља Александра I, Патријарха Димитрија, Епископа нишког Доситеја – потоњег Митрополита загребачког и новомученика, Патријарха Варнаву... Њиховим залагањем основане су руске основне школе, гимназије, војне школе, многе руске институције и удружења. Тако је 31. августа 1921. у Сремским Карловцима, одлуком Св. Арх. Сабора СПЦ примљена под њену заштиту руска врховна црквена управа целокупне руске емиграције, која ће у децембру исте године основати нову организацију Руске

Заграничне Цркве – Св. Архиепископски Синод, на челу са Митрополитом кијевским и галицким Антонијем (Храповицким). За несметано њихово функционисање, Српска Црква ће им уступити и просторије Патријаршијског двора у Сремским Карловцима. Тако Карловачки Синод постаје духовни центар свих Руса у избеглиштву. Године 1924. подигнута је и прва Руска црква на Ташмајдану, посвећена Светој Тројици, која је постала катедрални храм поглавара Руске Заграничне Цркве, у којем ће бити рукоположено 9 епископа Заграничне Цркве, 47 свештеника и 15 ђакон.

Данас се, нажалост, сећање на некадашњи суживот око 40 000 Руса у Србији готово потпуно изгубило. Из тог разлога битно је читалаштву освежити сећање на оне Русе, духовнике, који су у тешком времену, после трагедије Првог св. рата и Октобарске револуције, помоћ напаћенима пружали служењем Цркви. Тим поводом подсећамо на књигу проф. Андреја Тарасјева *4 духовника* (Београд, ПБФ, 2013), која чини основу овога текста, а која јесте аутентично сведочанство и спомен на светло дело ових светих људи. Наше подсећање на огроман број светилника православне духовности, одбеглих из своје отаџбине, биће посвећено управо овим лицима чији је живот и рад приказан у књизи.

Схиархимандрит Амвросије (Курганов, 1894–1933), оснивач и духовник манастира Миљково, образовање је стицао у Богословији у Пензи и Историјско-философском факултету у Варшави, а духовне узрастао уз поуке Архимандрита Венијамина (Федченкова) и оптинских стараца Нектарија и Теодосија. Након тешког рањавања током револуције, као војник, са белоармејцима и генералом Врангелом избегао је у Цариград. Одатле је, на позив Патријарха Димитрија и са благословом Митрополита Антонија (Храповицког), дошао у Србију са осталим свештенством, које је предводило пет архијереја. Ту он започиње свој искушенички стаж, у фрушкогорском манастиру Петковци, где потом и прима монашки постриг. Ово се све одвија под будним оком његовог старог духовника, Епископа Венијамина, који је ту основао манастир са руским типиком. Након мисије у Бугарској, где је руководио монашком заједницом, са својим братством долази на коначно одредиште, тада напуштени манастир Миљково. Свесрдним залагањем овог младог аве и чудом Божјим, манастир ће за свега седам година, до његове ране смрти, постати најчувенији манастир Руске Заграничне Цркве. Подсећамо да ће у манастиру

1) Схиигуманија леснинско-хоповска Катарина (Јефимовска, 1850–1925); 2) протопрезвитер Петар Беловидов (1869–1940); 3) протојереј Владислав Некљудов (1899–1949); 4) Схиархимандрит Амвросије (Курганов, 1894–1933)

Миљково од стране аве Амвросија духовно вођење и монашки постриг примити и потоњи Св. Владика Јован Шангајски и витовнички отац Тадеј, као и многи духовници и владике Руске и Српске Цркве. Ава Амвросије остаће упамћен, према речима аве Тадеја, по својој невероватној и непомутној љубави, према својим послушницима и монасима. Какав је био његов утицај на српско-руску духовност најбоље показује појам који стоји у срцима оних који су себе називали „миљковци“ и „амвросијевци“. Он данас почива у порти манастира Миљково, а 2013. прослављена је осамдесетогодишњица његовог упокојења.

Схиигуманија леснинско-хоповска Катарина, у свету грофица Јевгенија (Јефимовска, 1850–1925), је утемељивач посебног типа женске монашке заједнице. Ова смирена монахиња племенитог порекла, потом и мудра игуманија, велики испосник, створила је манастирску обитељ за прихватање, васпитање и школовање деце без родитеља. Историјат ове заједнице почиње већ 1885. када је као игуманија добила благослов од оптинског старца Амвросија да у малом месту Лесни оснује сестринство које ће, по њеној замисли, ујединити идеал монашког подвига са служењем сиротој деци. У том манастиру у Седлетској губер-

нији, благословом Божјим, уз духовну подршку и покровитељство Јована Кронштатског и свесрдном помоћи руског цара Николаја II, за тридесет година ово сестринство је постало јак духовни центар целе области – са својих шест храмова, пет стотина монахиња и близу хиљаду штићеника. У оквиру свете обитељи основане су школе за децу, пољопривредна школа, болница... Ко зна где би се процват ове обитељи зауставио, да није заустављен са почетком Првог св. рата, када је манастир, будући да се нашао у центру војних операција, морао бити евакуисан. Након Октобарске револуције, 1920. се на позив Патријарха Димитрија матушки Катарини да дођу у Србију и пробају да обнове од Турака замрло женско монаштво, настањују у манастиру Хопово. Убрзо је фрушкогорски Лесинско-хоповски манастир постао прави центар за побожне Русе и Србе. Ту је обновљена и традиција манастира – прихватање деце без родитеља. Настојање Патријарха за обновом женског монаштва, уз рад матушке Катарине, остварило се у пуној мери оснивањем око тридесет нових сестринстава. Године 1984. су откривене њене нетрулежне мошти у Хопову, а део сестринства који се одселио у Француску, 2002. ју је прославио као светитељку.

Из свештеничког реда, међу оним руским духовницима ко

ји су пристигли у Србију, подсетићемо се веома пожртвованог и друштвено ангажованог протопрезвитера Петра Беловидова (1869–1940), оснивача Руске парохије у Београду, који је био оснивач бројних црквених хорова и вероучитељ у неколико руских школа, спајајући тако више области пастирског служења.

Најмлађи од ових четворо духовника је протојереј Владислав Некљудов (1899–1949), свршени београдски богослов, помоћник, сарадник и најближи пријатељ проте Беловидова. Када је стари прота био на крају животне снаге, Некљудов је прихватио све његове дужности и стао на чело Руске парохије у Београду. Колико је била значајна духовна јачина Руске парохије у Београду говори и крај овоземаљског живота проте Некљудова. У јек инфорбиривске борбе у ондашњој Југославији, оптужен да је совјетски шпијун, након мучења у злогласном сарајевском казамату, мученичком смрћу је напустио овај свет протојереј Владислав Некљудов. Прави узрок његове смрти, у закаснелој весту у дневним гласилима, остао је заувек прећутан. На његово место 1949. је дошла свештеничка породица Тарасјев.

Према књизи 4 духовника
и ђакона Андреја Тарасјева

1150 година од служења прве Литургије на старословенском језику

Словенско богослужбено стваралаштво у XX веку (II)

Проф. др Ксенија Кончаревић

О потреби подстицања богослужбеног стваралаштва

Спонтано су се почетком XX века међу верницима Руске Православне Цркве шириле и друге молитве чији су аутори истакнути духовници: „Молитва последњих оптинских стараца“, молитва Преподобног Никона Исповедника (у жалости), молитва Преподобног Јосифа (при нападу помисли), молитве Преп. Макарија, Преп. Анатолија (Потапова), Преп. Нектарија, три молитве Преп. Антонија (за породицу, за непријатеље, при почетку свакога посла), и друге. Њихов језик, у целини посматрано, може се окарактерисати као иновирани црквенословенски – дакле, са минималним присуством лексичких елемената непознатих носиоцима руског језика.

Касније, у доба прогона Цркве, посебну популарност добијају нова остварења молитвеног жанра из пера јеросхимонаха Сампсона (Сиверса), Митрополита Мануила (Лемешевског) и Митрополита Трифуна (Туркестанова). Старац Сампсон искорачио је из дотадашње молитвене продукције делима оствареним на савременом руском језику са извесним елементима архаизације. Тако, његова молитва по примању светог Причешћа у потпуности је разумљива сваком вернику, и зато је препоручивана за читање после молитав заступљених у стандардним каноницима, обликованих сред-

ствима традиционалног богослужбеног израза. Сампсонова молитва Пресветој Богородици („Свемиловита“) оригиналност и препознатљивост задобила је и захваљујући стихованом изразу. Поетској форми у новијој руској химнографији прибегао је још једино Митрополит Сергије Страгородски у свом *О* и *Канону Божијској икони*, написаном хексаметром на црквенословенском језику, али ова два остварења нису наишла на шири одјек међу верницима, управо услед језичке баријере у рецепцији.

Као можда најоригиналније молитвено остварење намењено индивидуалној употреби издваја се акатист Митрополита Трифуна (Туркестанова) *Слава Боју за све*, написан у потпуном складу са структурно-композиционим каноном овога жанра, али са не свакидашњим лиризмом, животношћу и свежином израза. Овај акатист је у потпуности уобличен на руском језику, а у преводу на српски језик заступљен је у више наших молитвеника.

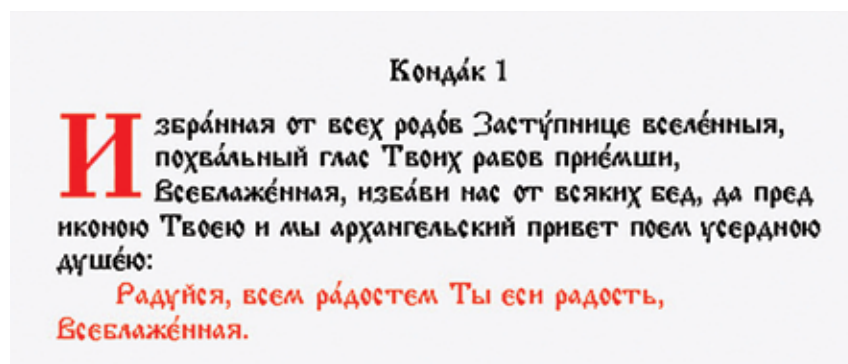
Литургијско стваралаштво Руске Православне Цркве било је подстицано и институционалним путем. У време Помесног сабора 1917–18. године по благослову највиших црквених инстанци састављене су прве нове службе – *Служба свим Светиима који у земљи руској љосијаше* (састављачи су били проф. Б. А. Турајев и јеромонах Атана-

сије Сахаров, редактор Митрополит Сергије Страгородски) и *Чин свенародној љокајања* (аутора Јекатерине Лебедеве, Епископа Пахомија Кедрова, јеромонаха Атанасија Сахарова и проф. Б. А. Турајева). Касније продукција нових служби и чинова слаби, све до масовнијих канонизација вршених од краја 80-их година и у наредне две деценије. У новим службама, поред поједностављивања језичког израза приближавањем црквенословенског вокабулара и синтаксичког склопа руском језичком стандарду, занимљиво је обратити пажњу и на поступке за транспоноване реалија и појава из Првог светског рата, грађанског рата и револуције, као и вишедеценијских прогона Цркве од стране тоталитарног режима традиционалним, али и донекле модификованим лексичким и поетским средствима својственим црквенословенској химнографији (нпр.: „нашествије иноплемених Господ попусти; попусти Господ братоубијству и междоусобним брањем в земљи Росијстјеј бити; безумнији богоборци свјатињи земљи нашеја разориша, обитељи јако узилишча темничнаја содјејаша, храми Божија в сквернаја и позоришчнаја мјеста обратиша и кров христианскују в њих пролијаша; јегда земља Росијскаја тамоју безбожија и Каиновим озлобљением објаята бист, тогда

мнози христоролюбивији људије на горкија работи изгнани биша и глад, мраз, зној и смерт љутују мужествење претерпјеша“).

У Српској Цркви богослужбено стваралаштво у XX веку доживело је снажан замах, при чему се главнина нових остварења везује за савремени српски језик, што кореспондира са његовим увођењем у богослужбену праксу још од 20-их година и потоњим ауторитетом Светог Архијерејског Сабора поткрепљеним признањем као званичног литургијског језика наше помесне Цркве, напореда са црквенословенским (1964). На црквенословенском језику пишу се малобројне службе и акатисти Србима светитељима, који веома брзо након настанка бивају ширени у преводима на савремени језик (тако, *Акаџисџи свим светџим Србима* из пера протојереја Мирка Павловића превешџе Архимандрит Јустин Поповић, *Службу и Акаџисџи Прейодобном Рафаилу Банаџском* чији је аутор протојереј Стеван Нинчић – Епископ Амфилохије Радовић. У новим химнографским остварењима написаним на српском језику запажамо изразиту флексибилност израза, а у неким случајевима, парадоксално у односу на нормативне одлике поетских молитвених жанрова, али оправдано са становишта историјске веродостојности и дочаравања локалног колорита, и отвореност за дијалекатске и супстандардне појаве и елементе (*Акаџисџи Светом Петџру Цеџињском Чудоџворцу* јеромонаха Петра Драгојловића, *Служба Прейодобној маџери нашој Стефаниди Скадарској и Биџољској новојављеној*, састав монахиње Стефаниде Бабић).

За српску средину карактеристична је и појава великог броја краћих молитава написаних на савременом језику и укључених у молитвенике за свакодневну употребу штампане у великим тиражима, што је допринело

Из Акатиста Серафимо-дивјејевској икони Пресвете Богородице – Кондак 1

њиховом брзом прихватању у најширим круговима верних (најчешће се ради о молитвама аве Јустина и Владике Николаја). Најширу популарност у народу, посебно међу припадницима богомољачког покрета, стекле су краће песме Епископа Николаја Велимировића које су првобитно биле намењене популаризацији основних поставки хришћанске вере и прослављању црквених празника, али су временом ушле у састав богослужења као факултативни елемент, најчешће у својству причастена. Занимљиво је да мноштво химнографских остварења Владике Николаја никада није ушло у ширу употребу, како из идеолошких разлога, тако и због својих поетичких карактеристика (наглашеног фолклорног израза). Међу њима налазимо само једно дело на црквенословенском – *Канон Пресвџајџој Боџородици Словесници*, док су *Канон мученицима*, *Канон сџрадању Хрисџовом*, *Мали канон Боџојављењу*, *Мали канон Пресвџој Боџородици Јављеници*, *Канон уз Часни џосџ*, *Љубосџињски канон Боџородици – Царици џиџине*, *Акаџисџи Светџој великомученици Варвари*, бројни Владичини покајни, умилителни и антифони тропари и стихире на Господње, Богородичне и светитељске празнике, као и развијеније службе – *Крсни молебн Хрисџу сџасиџељу народа срџској у време нашесџвија иноџлеменика* и *Служба ново-*

мученицима срџским, седамсџо џисуџа на број, џосџрадалим за веру џравославну и срџско име од усџаша у Друџом светџском раџу, уобличени на српском језику (са извесним елементима архаизације, углавном лексичким црквенословенизмима). Епископ Николај је такође веома успешно и поетски надахнуто препевао *Акаџисџи Исусу Слаџаџшем*, *Акаџисџи Пресвџој Боџородици* и погребне стихире Св. Јована Дамаскина, с тим што је њихова званична употреба изостала, вероватно услед постојања напоредних (прозних) превода из пера аве Јустина Поповића и протојереја Лазара Мирковића, али и због претеране фолклоризације узвишеног и високо стилизованог акатистног израза у Николајевим препевима (десетерачки стих, римовање, примена стилских фигура карактеристичних за народну поезију).

Какве су даље перспективе богослужбеног стваралаштва, чини нам се, није тешко предвидети. И у Русији, и у српским земљама прошло је доба када је пред Црквом стајало пре свега питање голог опстанка. Кључњене будућности и будућности свеукупне културе и идентитета двају народа јесте пре свега питање стваралаштва, укључујући и оно богослужбеног карактера, стваралаштва утврђеног на камену што су га пре 1150 година у темеље словенске културе и духовности узидали Словенски Првоапостоли. ■■

Поводом савремених критика на рачун вере у Бога

Царево ново несамосагласно рухо – раскринкавање Докинсовог атеизма*

Пиштер С. Вилијамс

„... кроз властите речи / они ће себе раскринкати / они болују од акутног случаја / царевог новог руха“ (Шинејд О’Конор, *Царево ново рухо* 1990)

По објављивању књиге *Заблуда о Боју* (или, правилно, *Заблуда Бој* = *The God Delusion*, Bantam 2006) Ричард Докинс је устоличен као незванични „цар“ кадра писаца који промовишу робусни облик антитеизма који *Wired Magazine* (приложни уредник Гери Волф) назива „нови атеизам“. Многи навијају за Докинса и његов двор, видећи у његовим списима управо оно што чезну да виде. Јер, следећи маниру бајке о наводном царевом новом руху, „нови атеизам“ посеже за натурализмом** који себе умотава у обмањујућу истанчаност лажног смисла и сврхе.

Лажни смисао наступа под кринком моралног револта према преуопштеном понашању људи који верују у Бога. У најтемељнијем смислу, учовамо револт према наводном неуспеху верујућег да живи у складу са сопственим интелектуалним обавезама. Тај револт је оклопљен (непоткрепљеном) тврдњом да „вера“ значи веровање без, или чак противно осведочењу (евиденцији) и разуму. Управо ово погрешно разумевање вере (која значи „поверење“, и сагласна је са осведочавањем) нагони Докинса да аргументује овако: „Нефундаменталистичка ‘разборита’ религија [...] поступа тако да свет чини безбедним управо за фундаментализам, пошто поучава [...] да је неупитујућа вера врлина.“¹ Лажна сврха наступа под кринком интелектуалног и друштвено-политичког крсташког рата *прошав* теизма

а за нови поглед на свет. На тај начин новоатеизам Докинса људима нуди наизглед вредан смисао и сврху: наиме, смели интелектуални идентитет и заједницу истомислеће ходочасничке браће. А цареви нови кројачи понудили су му најфиније одјејаније што га је овај икад угледао...

Значење смисла што га нуди нови атеизам Докинса јесте лажан из разлога што пориче стварност било каквих моралних вредности способних да оправдају такав револт. Према Докинсу:

„... постоји непреклапајућа и истрпна разлика између идеја које су лажне или истините о стварном свету (чињеничке ствари, у ширем значењу) и идеја о оном што треба да чинимо – наиме, нормативних или моралних идеја, за које речи ‘истинито’ и ‘лажно’ немају никаквог моралног смисла.“²

Како ико може да пропусти да живи у складу са својим нормативним интелектуалним обавезама ако не постоји нешто такво попут нормативне обавезе: ако (како пише Докинс) нема „никаквог зла, никаквог добра, ничег осим немилосрдне равнодушности“?³ Заста, како би ико могао да осети интелектуалну обавезу да се сложи са погледом на свет који пориче сваку стварност интелектуалних обавезама? Штавише, кад питамо како нови атеизам замишља наше интелектуалне обаве-

зе, тад откривамо теорију сазнања која је толико уска да себе доводи до самопротивречности:

„Кад вам следећи пут неко каже нешто што звучи важно, питајте себе: ‘Да ли је то таква ствар коју људи вероватно знају на основу осведочења (евиденције)?’ Или је то таква ствар коју знају на основу традиције, ауторитета или откривења? И кад вам следећи пут неко каже да је нешто истинито, зашто му не бисте казали: ‘Каква врста осведочења постоји томе у прилог?’ И ако вам не може дати добар одговор, онда се надам да ћете добро промислити пре него што верујете макар једну реч коју исказује.“⁴

Оно што се рачуна као осведочење Докинс ограничава у тој мери уско (стапајући осведочење са емпиријским осведочењем) да је његов потицај самопобијајући – из разлога што се то не може оправдати било чиме што би он сам урачунао у осведочење. Тврдња да се сва уверења морају оправдати на основу других уверења пре него што се урачунају као рационална повлачи бесконачан регрес оправдања које се не могу сакупити. Сам исказ Докинса присиљава нас да не верујемо ни једној речи онога што говори. То је фин пример сасецања оне гране на којој неко седи.

Сврха коју нови атеизам нуди јесте обмањујућа из разлога што натурализам јесте најеминентнија

Манастир Студеница (фото: С. Крупниковић)

метафизика ниҳилизма. Вилијам Провин своје атеистичко вјерују обзнањује овако: „Нема никаквих богова, никаквих сврха и никаквих циљу усмерених сила било какве врсте. Нема никаквог живота после смрти [...]. Не постоји апсолутни основ за етику, никакав крајњи смисао у животу, нити икаква слобода воље за људе.“⁴⁵ Слично томе Докинс одбацује Бога, природну космичку сврху, живот после смрти и било какву објективну вредност, као и либертаријанску слободу воље и одговорности:

„Као научници ми верујемо да су људски мозгови (мада је могућно да не раде на исти начин као компјутери које су направили људи) засигурно управљани законима физике. Када се компјутер поквари, ми га не кажњавамо. Ми установимо проблем и то поправимо, обично заменом оштећеног саставка, било у хардверу било у софтверу.“⁴⁶

Али, како било ко (нпр. религиозни верујући) може бити одговоран за то што не живи сагласно својим интелектуалним обавезама ако, у начелу, није слободан да буде одговоран за било шта? Ако је све што је у вези са личношћу „управљано законима физике“, онда кривити њих за њихове интелектуалне неуспехе има онолико смисла колико окривити гравитацију за чворугу величине јабуке на глави Њутна. Збиља, ако су сва уверења узроко-

вана ничим другим него законима физике, онда како можемо на рационалан начин привилеговати једну последицу тих закона (нпр. веровање у атеизам) на уштрб друге (нпр. веровање у теизам)?

Царево реторички истанчано ново рухо логички је несамослагасно. А то је исто што и казати да оно нема никакву тежину у земљи истине. Упркос изгледима, цар је наг. Агностик Џон Хамфрис спреман је преузме улогу невиног детета из гомиле (из бајке Ханса Кристијана Андерсена):

„Атеисти [...] морају да докажу, уместо да напросто тврде, да је главна колотечна религија зла сила у свету [али, како могу то да ураде док поричу било какву објективну стварност моралном злу?]. Они не могу да се ослањају на малу мањину религиозних екстремиста како би ови тај посао обавили уместо њих, нити се могу позивати на бруталност протеклих векова. И, они морају да понуде алтернативу милионима који се на своја уверења ослањају како би своје животе учинили смисленим [али, како могу то да ураде док поричу било какву објективну стварност интелектуалним обавезама?]. За разлику од милитантних атеиста, ја не мислим да су људи глупи ако верују у Бога. За огроман број обичних, љубомислених људи немогуће је да то не чине. Наравно, то може да буде резултат индоктринације у веома младом узрасту; али, ништа мање, то може да буде израз промишљеног устезања да се прихвати како је материјални свет све што постоји.“⁴⁷

У бајци Андерсена цар допушта да га обману преваранти који му продају обману о сопственој величини. У случају новог атеизма, цар (Докинс) је тај који уједно продаје и купује властиту обману. Атеизам Докинса почива на самопротивречним тврдњама о рационалности, моралности и одговорности. Цар новог атеизма ничег на себи нема.

Са енглеској превео:
Бојдан Лубаргић

О аутору: Питер С. Вилијамс (1974), Саутемптон, Енглеска, припада истакнутијим хришћанским филозофима – апологетама англиканског научно-културног круга. Он је ангажован у образовном и добротворном црквеном животу Англиканске Цркве. Међу објављеним књигама истичу се следеће: *A Faithful Guide to Philosophy: An Introduction to the Love of Wisdom* (Paternoster 2013), *C. S. Lewis vs the New Atheists* (Paternoster 2013), *Understanding Jesus: Five Ways to Spiritual Enlightenment* (Paternoster 2011) и *A Sceptic's Guide to Atheism* (Paternoster 2009). У својству ванредног професора Вилијамс предаје комуникацију и погледе на свет у Школи журнализма и комуникације у Норвешкој и члан је Фондације Дамарис.

Напомене:

* Изворник: Peter S. Williams, „The Emperor's Incoherent New Clothes – Pointing the Finger at Dawkins' Atheism“, *Think: Philosophy for Everyone* [A Journal of the Royal Institute of Philosophy], 24 (2010), 29–33.

** Узмимо да натурализам означава (1) метафизички-онтолошки став да је све саздано од природних јестава која се изучавају у (природним) наукама – при чему својства таквих јестава, наводно, одређују сва својства ствари, укључујући личности, општости (укључујући могућности) и математичке објекте, ако постоје; (2) методолошки став да прихватљиве методе објашњења и оправдања стварности јесу на неки начин самерљиве онима у (природним) наукама. Прим. прев.

¹ Richard Dawkins, *The God Delusion*, Bantam, London 2006, 286.

² Richard Dawkins, „Afterward“ у John Brockman (уред.), *What Is Your Dangerous Idea?*, Pocket Books, London 2006, 307.

³ Richard Dawkins, „God's Utility Function“, *Scientific American* (November 1995), 85.

⁴ Richard Dawkins, *A Devil's Chameleon*, Weidenfeld & Nicolson, London 2003, 248.

⁵ William Provine, „Darwinism: Science or Naturalistic Philosophy?“ @ <http://www.arn.org/docs/orpages/or-161/161main.htm>.

⁶ Richard Dawkins, цитиран од стране Mario Beauregard & Denyse O'Leary, *The Spiritual Brain*, Harper One, New York 2007, 118.

⁷ John Humphrys, *In God We Doubt*, Hodder & Stoughton, London 2007, 16–17.

„Свети Георгије убија аждаху“ и „Чарлстон за Огњенку“:

Срби и Први светски рат на великом платну у новије време

др Александар Раковић

Иако је пун притужби на државу, војску, животне околности, Србин у филму „Свети Георгије убива аждаху“ наставља да се бори за своју земљу и народ.

У филму „Чарлстон за Огњенку“ се кроз сусрет урбаног и руралног сударају чарлстон и сујеверје, српско друштво након несвакидашње трагедије наставља живот.

Будући да ове године обележавамо стогодишњицу од почетка Првог светског рата и српских победа у ратним сукобима током прве године ратовања (1914), добро би било да се подсетимо што више филмских остварења која се баве темом велике српске и светске трагедије.

Међу новијим филмовима који приказују страдање Срба у балканским ратовима (1912–1913) и Првом светском рату (1914–1918) је остварење Срђана Драгојевића „Свети Георгије убива аждаху“. Филм је премијерно приказан 11. марта 2009. у Београду а потом су следиле премијере у Бањалуци и Нишу. Главне улоге тумаче Лазар Ристовски, Наташа Јањић и Милутин Милошевић.

Сценарио за филм је писао Душан Ковачевић према својој позоришној представи која је у Атељеу 212 премијерно приказана 7. септембра 1986. Уочи обележавања стогодишњице Првог светског рата, позоришна представа „Свети Георгије убива аждаху“ поново се од 5. октобра 2013. нашла на репертоару Атељеа 212.

У време када је приказиван, филм „Свети Георгије убива аждаху“ није често наилазио на пози-

тивна мишљења филмских критичара који су приговарали за „недовршеност“, „недостатак емоција“, „недореченост“, „просечност“, „неуверљивост“. Поред тога, гледаоци који су желели да у филму виде више родољубља такође су били незадовољни приказаним остварењем. Примедбе су спочитавале да се у филму „искривљују чињенице“ и „фалсификује историја и угрожава култура српског народа“. Сваки филм, наравно, можемо да посматрамо из више углова и различитим погледима. Тиме филм „Свети Георгије убива аждаху“ није изузетак.

Када је о српском родољубљу реч, оно није изричито и свеприсутно као у филму „Марш на Дрину“ (1964). Ова два филма снимана су у посве различитим временима и вредносном односу према патриотизму. Ипак, родољубља у филму „Свети Георгије убива аждаху“ не недостаје иако тај филм више приказује мане српског народа од свог славног претходника на великом платну где су лошије особине биле сасвим узгредно приказане. У филму „Свети Георгије убива аждаху“ код Срба постоје љубав, самилост, опрост, вера, јунаштво, али посто-

је и нетрпељивост, превара, љубомора, освета, кукавичлук. У филму се сударају и мире српски град и српско село. Наредник Ђорђе стоички подноси сваку недаћу и у цркви се моли Богу да му да снаге да и у будућности буде спреман да опрости све неправде.

Иако је пун притужби на државу, војску, животне околности, Србин у филму „Свети Георгије убива аждаху“ наставља да се бори за своју земљу и народ иако је свестан да су знатне шансе да се из те борбе врати разочаран, обогаћен или да се уопште не врати. Упркос свеопштој и свакојакој размени ватре у Церској бици, док су посвуда лежали погинули и рањени, српска војска користи прилику да се у кратком моменту затишја у потпуном реду слика уз српску заставу. Гаврило Принцип је приказан као образован, васпитан, уредан, чедан, миран, дружељубив и даровит младић. Тиме је изнет и став о моралном чину који је као члан Младе Босне починио у Сарајеву на Видовдан 1914.

С друге стране, непријатељи у униформама аустроугарске војске у филму „Свети Георгије убива аждаху“ нису имали нити једну врлину. Аустроугарски подофи-

цир хрватске националности, који се позива на „цивилизацијске разлике у односу на Србе и Цигане“ и од једних и од других прима мито. Аустроугарски пилот немачке националности док надлеће српске сељаке на вашару, и маше им са осмехом, истовремено на њих баца бомбе. Аустроугарска речна морнарица из тмине бомбардује обогаћене српске цивиле. Аустроугарски војник у Церској бици напада с леђа.

Љубавне драме приказане у филму „Свети Георгије убија аждаху“ такође се тичу судбине српског народа. Неспоразуми настали између мужева и жена, иако такви да се чине непремостивим, решавају се опраштањем за добробит новог живота који треба да се роди. Новостворени живот треба да настави постојање српског народа. У завршној сцени филма, две удовице које су оплакале своје мужеве страдале у Церској бици, такође опраштају једна другој све шта су мислиле да треба. Њих две, од којих је једна трудна, заједно са дечаком (ког су српски војници као сироче довели после неке од битака с Турцима у Првом балканском рату) напуштају попрште Церске битке и крећу даље.

Ова сцена симболизује не само трагично страдање српског народа у Првом светском рату када је изгубио трећину мушког становништва, већ и сва страдања српског народа у 20. веку. Али упркос томе, упркос свим трагедијама, српски народ иде даље.

Филм „Чарлстон за Огњенку“ Уроша Стојановића премијерно је приказан 30. јануара 2008. у Београду, а главне улоге играју Катарина Радивојевић, Соња Колчарић, Ненад Јездић и Стефан Капичић. И овај филм се бави трагедијом српског народа након балканских ратова и Првог светског рата. Наиме, услед десетковања мушког становништва у српском друштву после Првог светског рата остале су да живе углавном жене. Оне се сећају како су њихови очеви, браћа, мужеви и младићи отишли на фронтове с којих се више нису вратили кући. Маштају да их поново виде, грле, причају и плешу с њима. Жене у потрази за љубавима одлазе ван својих завичаја.

У филму „Чарлстон за Огњенку“ се кроз сусрет урбаног и руралног сударају чарлстон и сујеверје, српско друштво након несвакидашње трагедије наставља живот.

Моменат новог почетка може да симболизује завршна сцена плеса и радости на врху палате „Албанија“ на Теразијама, највишој згради у Београду између два светска рата. Иако је палата „Албанија“ саграђена 1939. а филм „Чарлстон за Огњенку“ приказује догађаје одмах по завршетку Првог светског рата – ауторска и уметничка слобода даје редитељу за право да нешто комотније тумачи историјске чињенице.

Било би веома добро када би српска историја постала чешћа тема наших играних филмова. Не недостаје нам ни догађаја, ни креативности, ни маште, ни редитеља, ни глумаца за успешна филмска остварења. Потребни су амбиција и жеља, и наравно новац, да би се томе приступило с већом пажњом. Но, нисмо снимали филмове о догађајима из српске националне историје ни када је било више новца. Може бити да је проблем у нама, у нашим слабостима јер још нисмо савладали страх од стигме да ће нас неко у том случају оптужити да смо националисти и томе дати најнегативнији карактер. Не треба пристати већ треба дисати пуним плућима. Слобода нема цену, ни физичка ни ментална. ■■

– Како нас је видео и заволео Швајцарац Рајс (20. део) –

Фото: Телеграф / www.telegraf.rs /

Сељаци се сећају 25. регименте

Анђоније Ђурић

„Наплаћивање“ Брозових рачуна за српске жртве трајало је све време рата. Биланс је одиста био стравичан: убијено је око тридесетак хиљада Немаца и око милион и 200 хиљада Срба.

Остала је тајна зашто је Јосип Броз за своје прво коначиште изабрао баш Толисавац. Ово село је, иначе, било међу првима на удару аустроугарске војне силе. Страдање је било потпуно – десетина стрељаних, две младе жене силоване па убијене, куће разрушене и спаљене.

Мештани су лепо прихватили непознатог госта, закључујући да је „важна личност“ која ће их све убрзо ослободити насиља окупаторских војника. Само да се не понови зло из претходног рата, да окупатор не спали села и не побије голоруке мештане. Причали

су му каква је зла починила 25. регимента, која је у оба правца – наступајући и бежећи – прошла кроз Толисавац. Код Ристановића кућа затекли су седам људи и све их побили. Међу њима је био петнаестогодишњи Гвозден Дамјановић. Дечак је, међутим, био рањен у руку, али је, онесвесан, бачен у заједничку плитку ископану раку. Успео је да се без ичије помоћи искобеља из раке.

Најпре су силоване па убијене две младе жене: Живка Грујић и Савка Тодоровић. Савки су убили дете од годину дана. Тако су радили и у суседним селима: Аксентије Пропопић је платио гла-

вом зато што је на питање где је непријатељ одговорио: „тамо“ и показао прстом на брда. На поновљеном питање, рекао је: „Лепоти српски кажем – тамо...“ Ту је био његов крај. Убили су, на зверски начин, Ивана Радивојевића, Баја Ђорђића, Јована Ђурђевића.

Из села Ликодре убијен је Јанко Миловановић са два малолетна сина, Видојем и Ненадом. Убијено је пет Тадића: Милан, Вито, Драгић, Тешко, Аврам. Приликом повлачења многи су одведени у Нежидер. Успут су одмах убијени Лука Маринковић, Љубомир Нешић, Сима Дајић, Симеон Бајић, Василије Зарић.

У Крупњу су, поред многих других, заклали Рада Зећу и опљачкали златнике у вредности тадашњих 30.000 динара...

Мештани Толисавца могли су свом непознатом госту данима да причају каква је зверства починила 25. регимента. Нико, дабоме, није слутио да им је гост бивши фелдвел из те јединице. Броз је,

упозорен на време, о томе ћутао. Тек он је дошао да их заштити од зла, да их ослободи, да „скупом наплати жртве“. Жртве је већ видео на Буковима, где су сахрањена 84 сељака, убијена због одмазде зато што су партизани ранили једног немачког мајора и шофера.

Они који су их ранили из заседе побегли су на девето брдо, а голо-

руки народ Немци су брзо и лако ухватили и побили.

„Наплаћивање“ Бровових рачуна за српске жртве трајало је све време рата. Биланс је одиста био стравичан: убијено је око тридесет хиљада Немаца и око милион и 200 хиљада Срба.

— *наставиће се* —

(Сведочење доктора Рајса)

Прва заповест: Обесити!

„Јаребице су седиште треће српске армије“ — записао је доктор Рајс. „Ту се још чује топ са Гучева. То је мало село које је, некада, живело у благостању. Данас је опљачкано до дна душе, 23 становника су убијена, а десет нестало. Седамнаест људи из Јаребице било је стрељано у Кривајници. Уосталом, сва села у околини оплакују своје покојнике, поубијане од аустроугарске солдатеске. У Завлаци има 20 убијених, седам несталих. У Ликодри је убијено 27 људи...“

Из Ликодре се др Рајс испео до штаба Моравске дивизије 2. позива, којом је тада командовао пуковник Љуба Милић, касније генерал на Солунском фронту.

„Ту су ми“ — наводи даље Рајс — „показали гвожђа нађена на аустријским положајима. Овим гвожђима се везују војници за руке и ноге. То су права оруђа за муке. Дух у војсци Фрање Јосипа је био рђав, чим су приморани да употребљавају ова средства за кажњавање. Свуда на фронту, Срби који се бију за своју земљу, за њену слободу и независност, убеђени су да ће се рат завршити победом права и слободе. Србија није хтела рат. Она трпи неправедни и дивљачки напад. Сви верују да неправда не може победити и да ће они који су је учинили бити кажњени.“

Са Бара силазимо врло рђавим, стрмим путем за Крупањ, шћућурен у тесној долини. Ту је Дунавска дивизија 2. позива. Њен командант, пуковник Милош Васић, сместио се у згради дирекције антимоноског рудника. Варошица Крупањ није велика, 1300 становника, али као и сва друга села и варошице у том крају грдно је страдала за време кратке аустроугарске окупације.

Док сам ручао у механи, механџика Персида Симовић прича ми шта су радиле Швабе. У њеној кући био се сместио један генерал са својим штабом. Прва ствар коју су од ње тра-

жили биле су — бомбе. „Код вас, у Србији, чак и жене имају бомбе, дајте нам их одмах!“ — говорили су јој официри.

Један лекар тражио је од ње јаја за генерала. Није их имала, али је нашла једно у вароши, па јој је лекар саветовао да га лично преда генералу који је добро говорио српски.

„То јаје ми је спасло живот“ — рекла је Рајсу Персида.

Генералов ађутант био је врло свиреп. Сваки пут кад су му доводили сељаке из околних села, он је наређивао: „На орах!“ Тако је Персида видела кад су први пут обесили пет сељака, затим у два маха седам и последњи пут једног.

Сви ови јадни људи били су повешани о дрвеће испред њене куће.

Кад је питала војнике — целате, зашто то чине, они су јој одговорили: „Наређено нам је да тако радимо!“

Јасно је да механџика Персида, будући да је била полуписмена жена, није са окупаторским војницима могла да разговара на неком страном језику. Учила је да су се многи, који су прошли кроз њену кућу, сасвим лепо споразумевали на српском. Она, дабоме, није могла да зна да су то наша „браћа“ из Хрватске, с којима ћемо се после рата ујединити у једну државу. Још мање је могла да претпостави да нико од ових злочинаца неће бити кажњен за злодела почињена у Србији.

Али, да се вратимо Рајсовом сведочењу:

„Код Персиде су становала четири аустроугарска официра. Они су јој заповедили да сашије врећице у које ће ставити новац, нађен у џеповима обешених сељака и опљачкан по кућама. Персида се усудила да их запита како они, као официри, могу да чине такве ствари. Одговорили су јој да, пошто је рат врло скуп, тај новац треба да помогне њиховој држави да поднесе трошкове...“

– Пре 100 година –

Колубара 1914.

Живорад Јанковић

„Топови су решавали све“ (хроника 1453) – Сати су одлучивали о месту и називу битке – због недоследне употребе календара испада да битка почиње 3, а завршава 2. децембра

Оно што се данас по устаљеном мишљењу назива Колубарска битка сретало се под разним именима – најчешће суворска или суворско-колубарска, а некад и рудничко-космајска. За учеснике није неважан потоњи назив неке битке. Почиње то још од прве победе над Турцима. Спор се да ли је Куманово, Нагоричино или Зебрњак. „Делима и догађајима не треба поткидати плату“ (Р. Јанковић).

Ова битка је на себе привукла пажњу одмах као и претходна церска победа. Успех везан за планину Цер постао је толико запажен пошто до њега долази у првим данима аустријско-српског сукоба за који тад нико не претпоставља да је то почетак рата светских размера. Победа је стечена за само неколико дана и утисак после ње је био тако јак да је већина помислила како је Аустрија у расулу и да је завршетак рата питање дана. Такво убеђење влада и међу војницима. Човек избегава да слуша о неповољном и од тога се брани на разне начине.

Код Колубарске битке суштину, поред неоспорног значаја и величине успеха по војничком плану, представља неочекивани обрт који она собом доноси пошто је цела Европа већ ишчекивала да се догоди потпуни слом Србије. Руски министар спољних послова Сазонов о томе говори 2. новембра (18 дана пре): „Потребно је да Руму-

нија одмах објави рат и да крене да узме Трансилванију пре но што аустријска војска заузме српску (десну) обалу Дунава и пре слома Србије, јер пошто она сврши са српском војском тада ће своје слободне трупе употребити за одбрану Трансилваније.“ Беч се већ спрема за славље и само чека вест да је „српска војска до ногу потучена и положила је оружје“. Зато аустријска команда позива стране новинаре да дођу на бојиште и буду сведоци потпуног слома Србије. Уз то знало се и ко ће бити будући командант окупираних Србије, док је за „победника“ било спремно највеће аустријско одликовање. Тако је Аустрија већ почела да слави успех узимањем Београда уз велике свечаности – преузимање напуштеног града представљано је као тријумф којим се обележава годишњица ступања Фрање Јосифа на престо. Истог дана (20. новембра) обе стране су сматрале да имају пуно повода за славље. То се ретко дешава. Већ поподневни часови су показали ко слави с разлогом.

Обрту који доноси препород српског ратовања претходе недеље агоније, када је услед опште оскудице у првом реду због немања артиљеријске муниције српска војска и поред крајње спремности на жртву, јер се ради о заштити домаћег прага, принуђена да се повлачи.

Упоредо са агонијом на бојишту тече исто тако грчевита битка на

дипломатском плану да се од савезника који и сами трпе оскудицу добије помоћ у првом реду у артиљеријској муницији. Остало је забележено да је српски изасланик у Русији такорећи исплакао помоћ за своју војску током пријема код самог цара. „Говорећи о положају Србије, Спалајковић је имао сузе у очима и тиме успео да дирне руског цара... због тога је и у ставу Сазонова наступио потпун преокрет.“

Данима су трајала мољакања по Француској да се помогне Србима. „По неколико дана и недеља морам да чекам на одговоре“ – јавља изасланик српске владе задужен за набавку. Може се и мора подсетити на молбе и преклињања па и застрашујуће претње Црног Ђорђа чешће пута понављане током ратовања да не оклева већ да пожртвовано раде као да то само од њих зависи. Решење је нађено тако што је једну количину граната из својих складишта Грчка уступила под условом да јој Французи то надокнаде што пре буду могли.

Одређена помоћ је кренула убрзо, али ипак су биле потребне две недеље да дође до крајњег „корисника“. У таквим приликама то је права вечност. Био је ово само почетак трновитог пута. Сатима се може изразити срећна околност да транспорти са муницијом „измакну“ уз Вардар пре него што су бугарске комите минирале мост. Ни то није био крај невоља. Добијени пројектили били су неупотребљиви

ви за српске топове и то је тражило допунску обраду. Настаје добро позната прича. Услед дислокације погона због ратних прилика гранате су из Ниша ишле на обраду у Крагујевац, одатле враћане у Ниш па тек онда су могле бити упућене на терен. Све то се дешава кад се фронт налази пред расулом.

На терену се то доживљава на свој начин: „Војници причају да је приспела велика количина муниције, али: ‘Ни часног крста не можемо да јој ухватимо... прате тако зрна без упутства. Ми не знамо њихова балистичка својства... Молим вас сад имамо три врсте муниције: српска, руска, француска.’“

Сати су одлучивали и о месту, а потом и о називу целе битке. Да је у октобру било довољно муниције, Гучево би било нови Цер. Неколико дана ранија допрема спречила би и пад Ваљева и сачувала Београд. Дани закашњења донели би и пад Крагујевца који је већ почео да се сели.

Касније се показало колико је грчки хроничар био видовит кад је значај новог оружја у освајању Цариграда (1453) оценио речима „Топови су решавали све.“ Топ је тад био у „повоју“ а свој потпуни зенит доживљава управо у Првом светском рату током ове битке и касније при пробоју Солунског фронта. Тад се могло говорити о „култу“ топа код наше пешадије. Од тада топ је потиснут и своје прво место препушта новим средствима ратовања.

И Пашић увиђа значај топа – истиче успех пешака и додаје: „... али садашње ратовање води се поглавито артиљеријом.“ Без муниције „наступиће гори слом него 1813. године. Помагајте најхитније. Молите и предлагите...“ Слабо се прима аргументација да Србија веже за себе велике снаге и тиме олакшава положај савезника.

Чудо би се десило да је до успешног обрта на Колубари дошло без набавке артиљеријске муниције. Тада би била потребна вели-

Живојин Мишић (фото: www.atvbi.com)

ка довитљивост ума да се одгонетне како је изнађена тајна толиког успеха. Тек стицање граната ставља Србе у стање равноправности и однос снага 1:1 и отуда успех. Дотле су Срби скоро голоруки. Аустрија и даље има своју снагу ко ја сад у новим условима није довољна. Тад бранилац има сигурну надмоћ. Рат улази у „редовну фазу“ једнаких могућности, где има и успона и падова.

Дуг би био списак сведочења – излива одушевљења бораца на вест о противудару, а колико је тек примера остало незабележено: „Морал је врло добар; војници су весели и са песмом пошли у напад... Кад сам прочитао војницима заповест за напад почеше да бацају капе у вис... Откако је стигла арт. муниција, откако су њихови „Французи“ преузели реч, Срби су изгледа заборавили на умор... Помаљајући се са планина и шу ма прва армија се чини десет пута моћнијом него што јесте...“

Данашњи читалац тешко би се сложио са виђењем војводе Путника одмах после битке. „Наш ударац је наишао само на нешто меко... (потом о Швабама) То су дисциплиноване трупе, које се бију доста добро... али којима недостаје искуство и ратна пракса.“ Није овде реч о Сахари, где су обе армије на „ничијем“ терену и где нема нападача и браниоца. Мотив одбране је далеко испред иску-

ства. „Неискусни“ Аустријанци се тако боре у освајању да је умесно питање: шта би било да бране Беч? Изненађује оваква оцена Путника о приликама где се може навести низ примера да неке „мекоће“ ни је бар у почетку било. То је доказ како успех опија и тако трезвене људе. „Причају да им је на Космају заробљена батерија и да им је доста војника пало (у току српског противудара)... Стигао један пук, одробио батерију, али не може још да потисне Аустријанце са врха.“ Битка траје 12 дана – а то већ довољно говори.

Природа одступања и каснијег победничког наступа одсликава се и у следећој сразмери – Срби су одступали у просеку три километра дневно – кад се „окренуло“. Швабе су у том послу биле далеко „успешније“.

У последњим деценијама често је истицано виђење ове победе у роману *Време смрти*. Потомци славних и редовно помињаних војвода и твораца ове битке нису ни најмање били одушевлени попућеном сликом – по сведочењу самог писца.

Суштина победе састоји се у томе што је доласком граната српски фронт силно „проговорио“. Из ње извире и символика – двојица српских војвода, Мишић и Степановић, ослободили су тад и своја родна села Струганик и Кумодраж.

Историјске слике из Архива Српске Православне Цркве – Муслимани чувари православних светиња – Војводе Пећке патријаршије

Радован Пилијовић

Жуја Весељ испред Пећке патријаршије после Првог светског рата

Патријарх Димитрије и војвода

На устоличењу Патријарха Германа

Положај православних Срба за време турске владавине у јужним крајевима њиховог етничког простора, тамо где им је заправо била средњовековна колевка културе и цивилизације није био сјајан. Географски појас Старе Србије, посут средњовековним задужбинама, градовима (тврђавама и сачуваним локацијама дворова) са краја 17. века доживљавао је осетан пад броја православних Срба. Наиме, он се стално етнички празнио преко сеоба, али и трагичних процеса исламизације који су мењали верску, доцније и националну структуру. Манастири као места изражене хришћанске побожности и остваривог етичког максимализма имали су од стране османских властодржаца различит третман. У временима мира, манастири су могли колико-толико да сачувају, плаћајући порез, своју спољашњу економску самосталност, основу даљег духовног живота и напретка. Из манастира Дечана, на пример,

потиче чувена колекција диплома и повеља турских царева која сведочи о нивоу и природи односа Српске Православне Цркве са турским муслиманским царством. Било је то начелно супротстављање двеју религија које су, свака на свој начин, сведочиле и спроводиле социјалну доктрину, макар и ако та доктрина није била најпрецизније заокружена. Са друге стране, познато је да су многе хришћанске светиње – манастири и цркве – биле порушене, свађене у пепео и претворене у тужна згаришта. Најречитији пример је рушење манастира Св. Архангела код Призрена и зидање Синан-пашине џамије од његовог материјала.

Када су Шиптари (*Shqiptarët*), чији је етноним у српском језику изједначен са именима Арнаути или Арбанаси, почели да продиру на простор Метохије, а одатле на Косово, па на север кроз долину Ибра и на исток уз Биначку Мораву, они су усецали своја насеља у српско народно ткиво, но-

сећи са собом другачије обичаје, навике и језик. Били су сигурно оруђе у рукама турских господара против сталних султанових непријатеља – православних Срба. Многи манастири су били изложени насилном, подмуклом и отимачком менталитету народа који је озаконио насиље и пљачку. (Довољно је прочитати *Закон Леке Дукађинија* и упоредити шиптарско схватање права и правде са било којим другим кодексима у Европи.) Како није било државног механизма заштите Православне Цркве, свештенства и верног народа, игумани и настојатељи манастира су се довијали да одбране имовину својих обитељи и осигурају несметану молитву од упада и „сардисања“. Познато је да су у 19. веку многи манастири Косовског вилајета имали своје чуваре, чији су редови били попуњени припадницима шиптарских фисова. Девич и Дечани су имали своје манастирске војводе. Дечане је крајем 19. века бранио од пљачкаша и потенцијалних скрнавитеља

Салих Рустем из братства Гаши. Познато је како су његова породица и потомство били на удару окупатора Србије у оба светска рата. Његово објашњење зашто то ради било је: „Чували смо манастир јер је наш предак дао бесу да ће он и његови потомци штитити ово свето место, а дата реч (беса) код нас се мора поштовати.“ Салихов брат Биљали Рустем описан је у једној приповетки Григорија Божовића као „војвода манастира Дечана, што му је од оца остало са свима частима и са свом бригом веза-

ном за ту дужност. Поносан је он због тога. Она му даје угледан положај у друштву, те звање **чувара Светиој краља** не би променио ни за положај ђаковичког кајмакама. [...] Српкиње нерадо поздрављају Турке, а њега љубе у руку чим целивају златни крст и игуманову десницу“. Постоје предања да су и други манастири по данашњем Косову и Метохији имали своје чуваре по народности Шиптаре који су са оружјем у рукама умели да се супротставе нападачима, пљачкашима и злочинцима.

У прилогу дајемо препис писма војводе Пећке патријаршије Бека Жује из Ругове који је молио Патријарха Варнаву 29. августа 1931. године да посредује код државних органа не би ли му се за пређашње заслуге дала пензија. У свом обраћању Бек Жуја описује кратак историјат односа своје породице према Пећкој патријаршији и њиховом схватању значаја ове светиње. Такође, постоји низ фотографија који приказује манастирске чуваре Пећке патријаршије, неке чак начињене и у новије време.

Писмо Бека Жује, војводе од Пећке патријаршије, Патријарху Варнави (29. август 1931. године)

Ваша Светости,

Прво молим за Ваш Свети Благослов и извињење што се усуђујем да се са овим обратим Вама ка Црквеном Поглавару, а то је у томе, да Вашу Светост замолим за следеће:

Пошто су моји претци за време Турске Управе њихових око 200 година чували Манастир Св. Патријаршију од навалe Турака и њихових зулумћара и нису дали да се Манастир Св. Патријаршија ипоништи, него су се са зликовцима и зулумћарима, који су на њу наваљивали борили на њиним зидовима и што: Реџ Пњака, Елез Реџа, Муч Елез, Весел Муча, Жуја Весел и ја његов син Бек Жуја, од којих је мој дед Весел Муча на зидовима Св. Патријаршије и њихову, борећи се њихову таквих зулумћара и отаца ми Жуја Весел био рањен, који је доцније као Војвода Св. Патријаршије и њихову од стране Арнауца, зашто што је био чувар свога Манастира. А исти је за време управе Црне Горе примао плату као Војвода Манастира Патријаршије и био одликован орденом V степена Даниловим, а за време поновног ослобођења од стране Аустриских окупаторских власти био је мој отац Војвода Жуја одликован од стране Њ. В. Краља Александра са две златне медаље за грађанске заслуге, које су му зликовци приликом када су га и убили однели да би његово име са тиме предали у потпуни заборав.

Са овиме част ми је обратити [се] Вашој Светости да би се о мени као о његовом сину, а и доцније чувару истога Манастира обратила једна мала пажња да би се код данашње моћне и Велике Краљевине Југославије помогла у томе: да би ми за напред изложбених заслуга мојих предака и мене наградила са извесном сталном пенсијом.

Вашој Светости са овиме не бих чинио никакву досаду али сам на то приморан, пошто сам врло сиромашног стања и да нисам у стању издржати себе и своју породицу и поред тога што примаам нешто као дневничар чувар шума Манастира Св. Патријаршије. Но како су моји горе именовани претци носили звање Војвода које сам ја од њих наследио и као такав данас сам доведен у тако мизерно стање, што сам на тај начин дошао у врло незгодан положај баш према оним Арнаутима који су хтели да пљачкају и харају Манастир Патријаршију и сада ми се тиме подсмевају. Те према томе мислим да је баш и самој Нашој данашњој Великој Држави – Југославији да та ондашња национална раденика мало истакне изнад осталих, како би се други уверили да се такви људи и раденици награђују и не запостављају.

Уздајући се у Вашу Светост да ћете ову моју скромну молбу узети у обзир и поступак а за горе наведене заслуге дадне ми оно што сам и у својој молби тражио.

У нади да ће ми Ваша Светост изаћи на сусрет овој мојој молби унапред Вам благодарим и љубим Вам Свету Десницу

29. августа 1931. године
у Пећи

Учинив,
Бек Жуја
Војвода Св. Патријаршије
из Ругове

Милан Мишић

Хамлетов мобилни

Serbica Americana,
Sebastian Press 2014

Текстови господина Мишића привукли су ми пажњу једног децембарског јутра када сам у колумни „Авенија Америка“ прочитао његов оглед „Гламуризовање сопственог живота“. Од тада с пажњом пратим његове нове написе. Један од разлога је тај што ме једноставно и духовито води кроз сложени свет тзв. дигиталне реалности. Већина тих текстова се, сада пробрано и обједињено, налази у његовој књизи *Хамлетов мобилни*. Прате их крајње занимљиви цртежи о. Стаматиса Склириса, светски познатог иконописца и сликара.

Упечатљивом обавештеношћу о мноштву видова савремене дигиталне културе, Милан Мишић нам попут древних мудраца и – каткад аскетских стараца – омогућава својом књигом *Хамлетов мобилни* да најпре увидимо и онда можда и избегнемо главну замку трећег миленијума: подлегање новом захвату модерног технолошког човека уз ризик параевхаристијског начина живота. Извештавајући са лица места („Авенија Америка“), аутор нас упозорава на растуће подухвате олакшавања живота технолошким средствима дигиталне културе (која допушта да технологија својим позитивним доприносом улази у наш живот и контролише га). Они у коначном исходу могу довести до губитка уникатности личности. Ризик је озбиљан: у ери трансхумане технологије свако од нас је на путу да постане „племе од само једног припадника“.

Технологија је толико преовлађујућа стварност у савременом животу да се можемо питати ни

је ли она постала сама реалност тог живота? Мишић је пронашао начин да о њој промишља на аутентичан и критички начин па и да је, у њему својственом маниру, доведе у питање. У књизи наилазимо на одлично формулисан, а, по нашем мишљењу, пресудни теолошко-антрополошки проблем: *може ли човечанство да њромени начин на који комуницира, а да на неком нивоу не ѡромени и сојствену ѡприроду?* Благодарећи богмданој слободи, човек има могућности које се готово ничим не могу обуздати, које су двоструке и парадоксалне, јер истовремено комбинују могућност добра и зла. Ипак, све донедавно није било говора о опасности промене природе и преиначењу човековог бића.

Древни (хришћански) принцип гласи да ниједна ствар по себи није лоша, а да ли ће таква остати зависи од њене употребе. Но да ли се то може применити на интернет технологију? Да ли интернет може да буде добар (не само користан) уколико га користимо на добар начин? Овакво питање данас скоро нико ни не поставља јер је у моди некритичко усвајање образаца без икаквог дубљег преиспитивања. Термин *технолоѡија* (техноλογία) се код древних аутора односи на усмену и писану комуникацију и може да значи „технички (у одређеним контекстима, „сувише технички“) језик“. Међутим, та врста комуникације (ни после Гутенберга) није доводила до човековог *оѡуђења*. Отуђење је наступило са драматичном променом улоге технологије у животу савременог човека. (Хајдегер је због тога поставио питање технологије на кореним начин). Тек кад је човек почео да залази у област напредне технологије – огромна индустријализација производње и дистрибуције, изазов атомске енергије, свуда-присутност рачунања, итд., а то је моменат када је уведена ускладиштена енергија – дошло је до првог (не рачунајући, наравно, прародитељски грех) озбиљнијег отуђења човечанства. Интернет

је врхунац овог процеса јер се ту човек отуђује на суштински начин. Отуђење се огледа у томе што улази у један систем „комуникације“ и не може да „самодела“ као некада – мора да прати утврђени начин подређен дигитализовању (супротно писању слободним потезима оловке на блоку папира, који може да буде овлажен сузом или неком природном мрљом). Даље, кад је све записано „онлајн“, шта ће бити са приватношћу? Поједини озбиљни мислиоци сматрају да је ово отуђење демонско, у смислу да свако од нас, учествујући у глобалном систему интернета, својом вољом постаје *слуѡа* извесних суперсила које ће можда бити у стању да формирају једну светску владу. (Звучи апокалиптички, зар не!?) Чудновата је наша еволуција. Од платонског бега из моменталног, текућег и ефемерног бића, кроз прустовску „потрагу за изгубљеним временом“, ми смо у наше дане, уз помоћ дигиталне меморије, доспели до пружања механизма „паноптичке контроле“ у прошлост – пошто се интернет сећа и оног што бисмо желели да заборавимо.

Према томе, као и свака друга револуција, тако и ова, информатичка, гута своју децу. Слобода коју је човек донедавно уживао, почиње да се губи потчињавањем личности захтевима технологије, која уловивши нас у своје мреже, већ сада нас претвара у цифре на свеприсутним екранима. Аутори које цитира Мишић сматрају да за ово не треба сваљивати кривицу ни на Фејсбук ни на Твитер, нити на било који од друштвених медија. Једноставно, дефетистичко пребацивање кривице на технологију као неки неодређени, безлични дух историје који нам намеће понашање, није некакво нарочито оправдање. Потребан је *вољни* напор, јер ми смо ти који на крају одлучујемо како ћемо користити своје машине, а не обрнуто. У новој култури „кратке (или расуте) пажње“ и симулираних, виртуелних односа, „чак и оно време које

би по дефиницији требало да буде 'слободно', испуњено је дужностима наше повезаности ('конективности'), па је због тога престало да буде слободно“.

Недавно је италијански писац, притом и психијатар, Луиђи Зоја објавио књигу под називом *Смрт ближњега* (наслов је алузија на Ничеову констатацију о „смрти бога“ на Западу). Његова поента, слично једном од аутора које наводи Мишић, гласи да су наши виртуелни пријатељи у ствари смртни непријатељи наших стварних пријатељ(став)а: ближњи је умро. Због свестране конекције пристали смо да жртвујемо и оно што је суштина међуљудских односа: међусобна сусретања и разговоре? Осим хуманог, под знак питања долази и оно културно. Тако је за Умберта Ека једно од најтрновитијих питања нашег времена губитак културног наслеђа, а то је нешто што динамична смена технологија ставља на дневни ред. Изгледа да се битне промене уносе и у цивилизацијску матрицу, односно у понашање људи, који се, загледи у своје многобројне екране, удаљавају од темељних друштвених вештина...

У новом свету инстант и „апсолутне“ комуникације, која неспутана границама времена и простора никад није била привиднија, ми патимо не само од отуђености без преседана него и од *обесвећивања* времена. Шта се збило са „свето-

шћу садашњег тренутка“ (the sacredness of the „now“)? И њега смо прогнали на разноврсне начине. Када поједини (попут херцеговачког Владике Атанасија), на свој начин удаљавају фото-репортере из средишта Свете Литургије, они тада управо спречавају тренд модерног човека који би да стварни доживљај историје и Есхатона (Царства Божијег) одложи за касније тренутке. Запитајмо се: када опсесивно фотографишу оно што им се сада догађа зар људи тиме не *одлажу* сусрет са реалношћу за касније конзумирање? Можда се не слажемо сви око тога, али вреди се запитати да ли складиштење фото-снимака, дигиталне музике, дигиталних филмова и снимљених ТВ серија, можда не смера ка луком поседовању које ће постати замена за стварни доживљај.

Разуме се, свака дата технолошка новина истовремено носи и обећање и опасност. Многе могућности и олакшице у свеопштој моди индивидуалног усређивања објашњавају лакоћу са којом се људи радо потчињавају моћима медијског екосистема. Има ли барем неко ко ће нас отрезнити и подстаћи да преиспитамо своје новостечене навике? Милан Мишић поседује људску и хришћанску будност, карактеристичну за неког ко се свесрдно посветио озбиљности проблема космогонијских промена у нашем културном универзуму. Тако он дискретно, и врло често духовито, показује начине који помажу да се са напретком технологије не претворимо у бројеве, и тиме изгубимо своју јединственост, самосвојност и непоновљивост („за све оно што нам даје, технологија увек нешто и узима“). Пример његове духовитости налазимо у следећој мисли: „Политичари, нарочито они несвесни да су онлајн микрофони, а често и камере, стално укључени, о себи емитују много више информација него што би иначе хтели. Свако од њих тако постаје сопствени *Викиликс*“.

Притом Мишић нас извештава и о текућој дебати о онлајн-еуфо-

Књига *Хамлешов мобилни* може се поручити од издавача Себастијан преса – преко веб-продавнице на адреси <http://www.westsrbdio.org/en/sebastian-press/serbica-americana-series/item/284-hamletov-mobilni>

рији на америчкој сцени. Тако нас једна од његових јунакиња упозорава: „Док наши сајбер профили постају све детаљнији, ми све мање једни друге видимо као личности.“ Ова дебата понекад води до хамлетовске дилеме *бити* за виртуелни свет, што заступају сајбер-поклоници, *или не бити*, што пак предлажу сајбер-скептици. Прилично је лако приклонити се онима који ревносно омаловажавају технологију, као и онима који са скоро истим жаром бране технологију па је чак прослављају. Постоји „религиозност“ (и нерелигиозност) текста, мобилног телефона, електронске поште; постоји прикладност (и неподесност) виртуелног, слике, као и њихова контрола... Ипак, уместо бекства из дигиталне културе, *Хамлешов мобилни* (метафора свих дилема дигитализоване данашњице) нуди и одличан противпредлог и динамичан светоотачки савет: ка да (или боље: *пре нешто* што) запознато да технологија, упркос свим олакшицама које пружа, почиње да нас лишава личне посебности, претварајући нас у бројеве, тада треба да јој се одупремо. „Добар део наших живота преселили смо у дигиталне сфере – није ли време да се одатле мало повучемо?“ Повући се, у искреној нади да још није касно...

Издавач ове књиге верује да нам је *Хамлешов мобилни* стигао такорећи у минут до дванаест. Уз то, он нас утешно уверава да новинарство, оно добро, није на издисају. Напротив, са Миланом Мишићем оно је и освежено и оживотворено.

Ејиској заједноамерички Максим

Споменица Владичанства сремског

Сремски Карловци : Српска
православна Епархија сремска,
2014

1200 стр. ; фотогр. ; 23 cm

ISBN 978-86-88425-01-8

Пред верним народом, свештенством, монашвом и читалачком публиком, као и свим људима добре воље, налази се *Споменица Владичанства сремског*, која свој настанак дугује најпре Богу и Његовој милости, који нам снаге подари да је објавимо у овом облику.

Ова књига, пре свега, представља израз захвалности свим Патријарсима, Митрополитима, Епископима, свештеницима и монасима и свом народу Божијем, због чијих је ревновања Србин и даље остао Христов, у православном Срему. Захваљујући стваралачкој љубави, коју је Бог разгорео у срцу нашем, Ми смо, као делатник у славу Бога и рода, приредили ово словно здање.

Православни Срем, као једно од најстаријих и најзначајнијих канонских подручја наше Свете Цркве, у другој половини 20. века био је скоро потпуно у рушевинама. Богомоље и светиње, које су, током Другог светског рата, разорили Немци и усташе, али и појединци из нашег народа, затровани сатанском идеологијом, у наредним деценијама лежале су на одру као самртници, обесвећене, запуштене и напуштене. Тако смо се и Ми придружили опоменама блаженопочившег Патријарха српског Германа да, праштајући злочинцима, у складу са јеванђелском заповешћу, никако не смео дозволити да из нашег памћења ишчезну и њихове жртве.

Тужно време масовног и организованог отпадништва од пра-

дедовске вере, време гордог одбацивања Васкрслог Христа, Његове љубави и највише жртве, најубедљивије је симболисано у страхотним развалинама црквених здања, у којима је Бог вековима био прослављан молитвама и сузама, али и тешким подвизима монаштва, свештенства и верног народа. Са безумним равнодушјем разграђиване су важне материјалне везе између палог човека и његовог Творца, стога што свети храмови, како је записао Павле Александрович Флоренски, представљају управо лествице Јаковљеве, које нас из грешног, видљивог света, воде право у небеске висине недоступности и оностраности.

Данашњим нараштајима припала је част да из пепела уздигну презрени инструмент људског спасења и поново саграде тајанствени мост између вечности и кратког, неухватљивог тренутка у ком се будућност претвара у прошлост. Најпре су свети храмови поново подигнути у срцима и исцељеним душама наших сународника, најављујући и величанствену материјалну обнову. Потписник ових редова доживео је ретку привилегију да учествује и својим очима посматра херојску реконструкцију наше озлеђене црквености, коју су извели истински „јунаци наше духовности“. Упркос леденом даху историјских неприлика, које су снашле Српску Цркву, камен по камен и лепту по лепту, Света Фрушка гора и читав хришћански Срем поново су улепшани величанственим грађевинским изразима вере, наде и љубави. Гледајући на поменућу спољашњу и унутрашњу обнову можемо посведочити да: „Тако нити је онај који сади, ни онај који залијева, него Бог који чини да расте“ (1. Кор. 3, 7).

Потреба за овом и оваквом *Споменицом*, која показује динамику живота, као и садашње стање ове Епархије, узрокована је обавезом да се, како савременицима, тако и потомцима, остави аутентично сведочанство о изузетним напорима верујућег народа и садашње генерације свештенослужитеља, уложеним у поновно зидање порушеног и надокнађивање драгоценог времена, „украденог“ током претходних деценија. Овај подвиг био је инспирисан духом упорног, пожртвованог задужбонарства, који је одликовао наше свете претке, Немањиће и Бранковиће, на челу са Светом мајком Ангелином Крушедолском.

У овом делу реално је приказано савремено стање наших манастира, парохија и црквених општина, са основним подацима и уобичајеним табеларним прегледом архијерејских намесништава. На крају, ово је прилика да, после тридесетак година проведених у Срему, сагледамо данашње прилике у овој Епархији, измењеној толиким заједничким напорима Нашег монаштва и свештенства, потпомогнутог несебичном подршком и љубављу Нашег честитог православног народа, али и институција држа-

ве Србије и покрајине Војводине. Пажљиво пратећи пређени пут, видимо свуда и у свему руку Божијег промисла, која је водила, како Наше велике претходнике на епископском трону и генерације заслужних свештенослужитеља и верног народа, тако и све Нас који се, у славу Господњу, трудимо у винограду Његовом. Поред тога, уверени смо да се, на овај начин, и Наша Епархија придружила разумним настојањима да се деци неких наредних векова упуту истина о трајању и делању садашњих поколења. Сигурно је да нас изнад погубне, варварске неисторичности може уздигнути једино свест да смо и ми сами, са свим нашим успесима и неуспесима, врлинама и манама, само део духовног континуума који нас спаја са прецима и потомцима, са давно упокојеним људима, као и онима који тек очекују да их огреје Божија милост.

Сама књига подељена је на три дела. Први део обухвата пресек и развој историјског збита и хришћанског поимања вере, те њиховог утицаја на развој православне културе на овим просторима. Други део говори о фрушкогорским манастирима, њиховом настанку, развоју, улози и значају њихове мисије, не само у оквири наших националних културних образаца, већ и хришћанске културе уопште. Трећи део посвећен је животу и раду парохијског свештенства и парохија, као и активностима црквеношколских управних одбора.

Са најдубљом захвалношћу благодаримо свештенотонасима, монахињама, братији свештеницима и нашим верницима, на труду и ревновању уложеном у сложено настајање ове књиге.

Нека она послужи као светли пример, поука и надахнуће свима који осећају потребу да приме на себе лако бремене Господње и учине нешто добро и племенито на корист своје Свете Цркве.

Епископ сремски Василије

Нова издања Портала „Православие.Ru“ и Продукцијске куће „Чувари“

Уочи 59. Међународног сајма књига у Београду је објављена књига под називом *Нова чуда Преподобног Сергија Радоњешког*. У књизи су сакупљена сведочанства о недавним чудима и помоћи великог руског светитеља Сергија Радоњешког људима који су му се у молитвама обраћали за помоћ. Књига представља живо сведочење наших савременика о томе да није случајно што се Св. Сергије назива чудотворцем и игуманом руске земље. Име овог светитеља је добро познато, не само у Русији, већ и у другим земљама. Он је један од стубова руског монаштва и истински пример светости. Ове године су Руска Црква и цела Русија прославили 700-годишњицу рођења Преподобног Сергија, а ова књига представља скроман допринос поштовању Преподобног Сергија.

У књизи су наведена сведочанства о савременим чудима Преподобног Сергија, која су ове године објављена на страницама интернет-портала „Православие.Ru“. Сведочанства о чудима су преведена на српски језик и такође објављена на српској верзији овог сајта. У књизи су сакупљена сведочанства монаха, свештеника, ученика богословских школа и факултета и мирјана – свих оних који су добили молитвену помоћ Преподобног Сергија. Издање представља још један руско-српски пројекат Продукцијске куће „Чувари“ и Портала „Православие.Ru“. Аутор-приређивач је свештеник Валерије Духањин, превод на српски урадила је Марина Тодић, а одговорни уредник издања је јеромонах Игњатије Шестаков.

Недавно је објављен и зборник чланака протојереја Андреја Ткачова под називом *Није на продају*. И ова књига представља заједнички пројекат српске редакције Портала „Православие.Ru“ и Продукцијске куће „Чувари“. У зборник су ушли чланци оца Андреја који су раније објављивани на страницама „Православие.Ru“. Ова књига је прво издање оца Андреја Ткачова на српском језику.

М. П.

(Извор: pravoslavie.ru / сџ.срб)

РИМ

Нова Библика

Папски библијски институт из Ри ма још од 1920. године издаје међу-народни научни часопис *Библика* [*Biblica*], у ком се објављују радови на енглеском, француском, немачком, италијанском и шпанском језику. Овај часопис, који излази 4 пута годишње, пажњу посвећује питањима савремене библистике, односно студијама Старог и Новог Завета, интертестаментарне књижевности, а доноси радове из области библијске егзегезе, филологије и историје. Од 1998. године овај часопис је читаоцима широм света доступан и онлајн – преко портала „Библијске студије на интернету“ [*Biblical Studies on the WEB*“], тј. адресе www.bsw.org.

На веб-страни часописа постоји и индекс аутора и библијских референци за све радове објављене од 1998. године, а читаоцима су бесплатно доступни апстракти и комплетан текст чланака и осврта почев од 1998. године; поред тога, постоји и могућност претраге чланака по кључним речима.

Почетком новембра изашла је трећа свеска овог часописа за 2014. годину, односно трећа свеска 95. броја часописа (Vol 95/3 (2014/3)), која доноси научне радове о паду израиљског Северног царства према старозаветној Књизи о царевима (P. Dubovský, „Why Did the Northern Kingdom Fall According to 2 Kings 15?“), те савремена тумачења Књиге о Јову (J. Burnight, „Does Eliphaz Really Begin ‘Gently’? An Intertextual Reading of Job 4, 2–11“), радове о занимljivoј вези Јеванђеља по Луки и Дела апостолских (M. Rastoin, „Cléophas et Lydie: un ‘couple’ lucanien hautement théologique“), о учењу Апостола Павла (M. Reasner, „The Redemptive Inversions of Jeremiah in Romans 9–11“), о теоло-

БЕОГРАД

Шахисти „Богослова“ у Премијер лиги

Ових дана Шаховски клуб „Богослов“ пласирао се из Квалитетне у Премијер лигу Београда, што представља велики спортски успех.

Шаховски клуб „Богослов“ је основан на Православном богословском факултету пре 19 година. Чланови су студенти и професори факултета, службеници Патријаршије и пријатељи Цркве и факултета.

Активност шахиста „Богослова“ није само спортска. Вест о оснивању црквеног и факултетског клуба изазвала је интересовање међу шахистима Београда и Србије. Многи су нам прилазили и распитивали се за разне верске и црквене проблеме. Неколико велемајстора се крстило са својим породицама, а неки су се вратили Светом Причешћу, молитвама и празновању крсних слава.

Већ у првим годинама постојања могућност мисионарења кроз шаховски клуб препознали су неки епископи и свештеници широкх схватања, па су нам помагали материјално и својом подршком. Ове године нарочиту помоћ је пружио декан Православног богословског факултета проф. др Предраг Пузовић. Декан је схватио значај спортских успеха студената Факултета, па је саградио витрину за пехаре и медаље фудбалера и шахиста. Бројне делегације са интересовањем и симпатијама гледају те студентске успехе.

Сви привредни колективи су у кризи и многи шаховски клубови предузећа се гасе. Треба напоменути да је Православни богословски факултет био испред великих предузећа као што су: НИС Југопетрол, Електроди-стрибуција, Поштанска штедионица, Партизан и други.

Обавезе у Премијер лиги су веће. Зато се надамо да ће наши епископи, свештеници и пријатељи Цркве наставити да дају помоћ шахистима „Богослова“.

Прошог јереј-сшаврофор др Драган Милин

гији Посланице Јеврејима (L. Stolz, „Das Einführen des Erstgeborenen in die ‘oikoumene’ (Hebr 1, 6a)“) и о рачунању броја 666 у Откривењу Јовановом (K. Kirchmayr, „Die Bedeutung von 666 und 616 (Offb 13, 18)“) – који је, интересантно, према начину рачунања који предлаже аутор, једнак броју Тетраграматона. Ови занимљиви чланци доступни су онлајн на адреси www.bsw.org/biblica.

БЕОГРАД

Представљање Споменице Владичанства сремског

Петог дана Међународног београдског сајма књига, у четвртак 30. октобра 2014. г., у галерији сале 4 Београдског сајма, представљена је књига *Споменица Владичанства сремског*, а присутнима се свечаним говором обратио Патријарх српски

Г. Иринеј уз речи: „Похвално је то што је Епархија сремска учинила, што је осликала садашњост на основу наслеђа које ова Епархија има.“

О књизи је говорио уредник издања, Епископ сремски Г. Василије: „Обнова светиња фрушкогорских манастира и парохијских цркава широм Епархије сремске уследила је после једног тихог и ненаметљивог духовног препорода народа Божијег на општу радост свих нас. У жељи да то негде буде и записано, за сведочанство поколењима, настала је и ова споменица.“

Детаљније о књизи говорио је Епископ бачки Г. Иринеј, који је појаснио да је *Споменица Владичанства сремског* спој двају концепција. „Књига је један квалитетан и опсежан шематизам и пресек садашњег живота и стања у Епархији срем-

ској, која прво даје историјски увод и указује на важност историјског наслеђа“, истакао је он.

Драган Станић, председник Матице српске, која је издавач овог вредног дела, говорио је о самом почетку стварања ове књиге, која је од првобитног шематског приказа постала „сјајна споменица“ која говори о присуству хришћанства на простору Срема.

Представљању књиге присуствовали су бројни гости, међу којима и велики број клирика. Чланови црквеног хора „Свети Владика Николај Српски“ из Нове Пазове, на челу са диригентом Тамаром Бајкић, за ову прилику отпевали су песме: „Златна мајка Ангелина“, „Отаџбину“ и „У Призрену граду“.

Извор: www.beogradskisajamknjiga.com

АЗАЊА

Век после Великог рата

Уочи великог хришћанског пражника – Св. великомученика Димитрија, 7. новембра 2014. године, ОШ „Радомир Лазић“ у Азањи је у локалном Дому културе организовала свечану академију поводом обележавања стогодишњице почетка Првог светског рата. Академији је присуствовало око 300 ученика, наставника, родитеља, представника Цркве, представника локалне самоуправе и суграђана, а у самој сали није било ниједног слободног места.

Академија која је била замишљена као историјско-књижевни рецитал са елементима сценске игре названа је „У славу и част предака и отаџбине“ и била је употпуњена прикладном музиком и видео-пројекцијом. У организацији академије учествовало је 30 ученика седмог и осмог разреда које су припремали наставници Слађана Р. Јелић, проф. српског језика, и Дамир С. Живковић, дипл. историчар.

НОВИ ДОКТОР НАУКА

Еп. Григорије одбранио докторску дисертацију

У великом амфитеатру Православног богословског факултета Универзитета у Београду, 29. октобра 2014. године, пред петочланом комисијом коју су сачињавали др Владан Перишић (ментор), др Богољуб Шијаковић (председник Комисије), Епископ западноамерички др Максим (Васиљевић), др Дражен Перић и др Дарко Ђого (декан Православног богословског факултета „Свети Василије Острошки“ у Фочи), докторску дисертацију под насловом „Релациона онтологија Јована Зизјуласа“ одбранио је Епископ захумско-херцеговачки и приморски Григорије (Дурић) и тако стекао звање доктора теологије.

У закључку реферата Комисије наводи се да је дисертација оригинално и самостално научно дело. „Кандидат је не само успешно и исцрпно истражио и презентовао тему дисертације, него је самосталним и оригиналним приступом све главне теме Зизјуласове теологије анализирао из угла ‘релационе онтологије’ и тако указао на темељни значај који овај појам има у митрополитовом теолошком опусу, као и на значај који за савремену теолошку мисао има начин на који митрополит излаже и брани овај концепт“, навела је Комисија.

У реферату за преглед и оцену докторске дисертације Вл. Григорија, Комисија је навела да се допринос дисертације састоји и у сагледавању значаја употребе философских појмова у теолошке сврхе.

Свечана академија почела је нешто мало после 19 часова и трајала је око осамдесет минута. Завршетак програма пропраћен је вишеминутним аплаузом присутних, али и сузама које су изазване представљањем тешких судбина нашег народа и војске током Првог светског рата.

Извор: www.eparhija-sumadijska.org.rs

НИКШИЋ

Десетогодишњица борбе за очување српског језика

Актив професора српског језика из Никшића, којег чине професори никшићких средњих школа који су се, пре десет година, успротивили преименовању српског језика у Црној Гори и због тога остали без посла и услова за егзистенцију, обележио је, у четвртак 6. новембра 2014. г., у

Црквено-народном дому Св. Василија Острошког у Никшићу, десетогодишњицу борбе за очување имена српског језика и идентитета.

У наглашеној тишини и пажњи публике, која је до последњег места испунила салу Црквено-народног дома у Никшићу, говорили су Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије, проф. др Јелица Стојановић, др Драгица Минић, Весна Тодоровић и Веселин Матовић. Овом приликом је представљен и нови број (43–44) часописа *Слово*, који је настао као један вид борбе за очување српског идентитета у Црној Гори.

Уприличена је и изложба докумената и фотографија, везаних за протесте који су се, од почетка школске 2004. године, одржавали свакодневно у Никшићу више од четири месеца.

Догађај је обележио мрак у сали, који је, услед нестанка електричне енергије, настао на почетку вечери, а струја је, какве ли случајности, дошла врло брзо након што је последњи учесник завршио своје обраћање.

Извор: Eparhija-budimljansko-niksitika ■■

БЕОЧИН

9. међународна изложба фотографија „Православље на интернету“

Девета по реду међународна изложба фотографија „Православље на интернету“, коју организује Друштво љубитеља фотографије, филмских и видео-остварења „Беофото“, отворена је 8. новембра у холу Дома културе у Беочину, у присуству великог броја аутора и поштовалаца ове уметности. Свечаност је протекла у знаку обележавања десет година од канонизације Владике хвостанског и беочинског Варнаве (Настиха), стогодишњице његовог рођења и пет деценија од упокојења. Манифестацију посвећену овом светитељу и његовим годишњицама увеличао је духовним песмама познати црквени хор „Миленко“ из Черевиха.

Присутне су на отварању изложбе, која је први пут организована 2006. године, поздравили протојереј Мирослав Бабић, парох беочински, директорка Културног центра општине Софија Мартиновић и председник општине мр Богдан Цвејић, а признања су уручили председник Фото, кино и видео савеза Војводине Душан Живкић и потпредседник Друштва „Беофото“ Зоран Живковић.

За појединачне радове су награђени Сергеј Фандиков (Доњецк, Украјина), Снежана Лукић (Нови Сад) и Алекса Стојковић (Београд); за колекције Александар Васиљук (Пољска), Пјотр Лозовик (Пољска) и Екатерина Кудрјавцова Милетић (Крагујевац), а похваљене су фотографије Ангеле Усманове из Русије, Владимира Мијаиловића из Пожеге, Сретена Пантелића из Ваљева и Игорa Садовског из Пољске.

Подршка утамниченом Архиепископу охридском Јовану

Монаси Светоархангелског манастира Ковиља из Епархије бачке, предвођени игуманом Исихијем, посетили су 30. октобра 2014. Епископа полошко-кумановског Јоакима у Куманову. Сутрадан, 31. октобра, ковиљски монаси су саслуживали Епископу брегалничком Марку на Светој Архијерејској Литургији у Штипу. Викару утамниченог Архиепископа охридског Јована, Епископу стобијском Давиду, саслуживали су 1. новембра на Светој Литургији у Скопљу.

Архијереје ПОА игуман Исихије је замолио да утамниченом Архиепископу охридском Јовану пренесу речи подршке Епископа бачког Иринеја. Током ове посете канонској Цркви у Републици Македонији, игуман Исихије је подсетио домаћине да ковиљско монашко братство непрестано узноси молитве за утамниченог Архиепископа охридског Јована и све припаднике Архиепископије, који су пример пожртвовањем исповедања саборности и јединства Православне Цркве.

Епископи и верни народ су заблагодарили на несебичној подршци и љубави и изразили наду да ће игуман Исихије и ковиљски монаси ускоро поново посетити Православну Охридску Архиепископију.

Извор: Православна Охридска Архиепископија (www.poa-info.org)

ДРЕЗДЕН

Нови предстојатељ Евангелистичке цркве Немачке

У Дрездену је 11. новембра 2014. г. Црквени синод (парламент) Евангелистичке цркве Немачке (Evangelische Kirche in Deutschland – EKD) за новог предстојатеља изабрао садашњег бискупа у Баварској, педесетчетворогодишњег Хајнриха Бедфорд-Штрома (Heinrich Bedford-Strohm). Место предстојатеља је постало упражњено будући да се Николаус Шнајдер, досадашњи предстојатељ Евангелистичке цркве Немачке повукао са овог положаја.

Савез Евангелистичких цркава Немачке чини 20 локалних самосталних цркава над којима предстојатељ нема никакву извршну власт, већ је само идејни иницијатор и давалац импулса. Бедфорд-Штром намерава да ову функцију обавља паралелно са својом примарном дужношћу бискупа Евангелистичке цркве у Баварској са седиштем у Минхену. Он је ученик некадашњег предстојатеља Евангелистичке цркве Немачке, бискупа Волфганга Хубера, а и сам долази из академског, универзитетског света у својству бившег професора систематског богословља на Универзитету у Бамбергу.

Прошођакон Зоран Андрић

Новоустановљену Награду „Сава Драгојловић“ – за најбољу фотографију домаћег аутора, по избору жирија „Беофото“, добио је Владимир Мијаиловић за рад „Манастир Сретење на Овчару“. Признање је примио у присуству Милице Драгојловић, супруге рано преминулог Саве Драгојловића (1954–

2013) из Лешнице, иначе идејног творца изложбе „Православље на интернету“.

Учешће на овогодишњем конкурс узела су 82 аутора из десет земаља (Русија, Пољска, Украјина, Македонија, Немачка, САД, Босна и Херцеговина, Аустралија, Црна Гора и Србија) и 25 места Србије са

БЕЧ

Екуменска фондација *Pro Oriente* прославила јубилеј

У суботу, 8. новембра 2014. г., свечаним богослужењем и свечаном духовном академијом, екуменска фондација *Pro Oriente* прославила је у Бечу свој педесетогодишњи јубилеј. Овај свечани екуменски синаксис и самит су чинили Његова Свесветост Васељенски Патријарх Вартоломеј, коптски папа Тавадрос II и представник Римске курије, кардинал Курт Кох, предстојатељ ватиканског Савета за јединство хришћана (*Pontificium Consilium ad Unitatem Christianorum Fovendam*).

Бечки надбискуп кардинал Кристоф Шенборн је у својој омилији и у свечаном слову на духовној академији поручио да будућност фондације *Pro Oriente* стоји у тесној вези са младом стасајућом генерацијом. Он је истакао да су данас сви хришћани позвани да подигну свој глас против злостављања хришћанских Цркава на Истоку и против угњетавања и гоњења њених верника.

Васељенски Патријарх Вартоломеј је у своме поздравном слову на свечаној духовној академији на Универзитету у Бечу истакао да путу измирења нема алтернативе, иако до јединства Цркава предстоји још дуг пут. Као на велико отворено питање у односу између православних и римокатолика Васељенски Патријарх је указао на место и улогу римског папе као и питање Цркава на Истоку које су у унији са Римом. Савремени изазови у свету, како у социјалном тако и у еколошком смислу, изискују безусловну сарадњу свих Цркава, поручио је Васељенски Патријарх. Он је са највишом похвалом обасуо и педесетогодишњи ангажман фондације *Pro Oriente*. „Благодарећи екуменској отворености и недвосмисленој жељи за дијалогом догодило се много тога позитивног, што је пре 50 година било незамисливо“, истакао је Патријарх Вартоломеј.

Прошођакон Зоран Андрић

351 фотографијом. Жири је прихватио 251 фотографију 79 аутора.

Поставка, у холу Дома културе у Беочину, може да се погледа до 18. новембра. Каталог са прихваћеним радовима доступан је преко веб-адресе Друштва „Беофото“ – www.beofoto.rs.

ПАКИСТАН

Хришћански брачни пар жив спаљен

Како преносе светски медији, 4. новембра 2014. г. двоје пакистанских хришћана бачено је у циглану пећ и живи су спаљени након оптужби за богохуљење. Два убиства су се десила у једном селу близу Лахора.

Новинска агенција *Fides* извештава да је Шама Биби [*Shama Bibi*] (24) спалила неке документе

који су припадали њеном покојном свекру. Након што је један муслиман, који је био сведок инцидента, навео да је она спалила и странице Курана, руља од преко 100 људи ухватила је Биби и њеног мужа Шабаза Масеха [*Shahbaz Maseeh*] и држала их је као таоце два дана. Телевизијска мрежа Ен-Би-Си је известила да су овом пару ноге сломљене пре него што су бачени у пећ. Полиција је ухапсила 35 особа које су повезане са овим убиством.

Неколико дана касније, пакистански хришћани отпочели су мировне протесте у оним пакистанским градовима у којима их има, протестујући што је хришћански пар жив спаљен након оптужби за богохуљење.

Извор: ОЦП / cpc.rs

Пастор Зак /фото: christianpost.com/

ФЛОРИДА

Најдужа проповед

Зак Зендер [*Zach Zehnder*], стар 31 годину, који служи као протестантски пастор у граду Маунт Дора [*Mount Dora*] на Флориди, оборио је Гинисов рекорд за најдужи говор, одржавши проповед која је трајала 53 сата и 18 минута. Претходни рекорд био је 48 сати и 31 минут.

„Идеја је била да оборим Гинисов светски рекорд за најдужи говор. Будући да сам свештеник, одлучио сам да говорим о Светом Писму и да у проповеди некако обухватим целину библијске поруке – од Постања до Откривења“ – рекао је Зендер у својој изјави за медије.

Проповед је наизменично пратило око 400–500 људи. Током Зендерове проповеди, прикупљен је новац за програм рехабилитације познат под именом „Павер Хаус“ (*Power House Recovery*), кроз који се обезбеђују објекти за рехабилитацију мушкараца који се лече од алкохолизма и зависности.

„Главни мотив ми није био да просто говорим, већ да покушам да пренесем библијску поуку, односно да кроз проповед људима објавим реч Божију. Поред тога, циљ је био да се прикупи и новац за локалне добротворне сврхе“, рекао је пастор Зендер, и додао: „Заправо смо сакупили преко 100.000 долара, и постигли смо циљ – да прикупимо средства за кућу за опоравак зависника, у коју ће моћи да дођу наши суграђани, у којој ће добити подршку да на боље промене свој живот. Ти људи се боре са алкохолизмом и зависношћу и управо смо покренули програм обезбеђивања такве куће помоћу новца прикупљеног током ове проповеди.“

Извор: www.christianheadlines.com ■■

У ЗАГРЕБУ

Трећи конгрес српске омладине

Под покровитељством и у присуству Митрополита загребачко-љубљанског др Порфирија и председника Хрватске др Иве Јосиповића, 25. октобра 2014. у Српској православној општој гимназији „Кантакузина Катарина Бранковић“ у Загребу одржан је Трећи конгрес Привредникових стипендиста и српске омладине на тему „(Само)запошљавање младих: проблеми и перспективе“.

СПД „Привредник“ је једна од најстаријих добротворних организација у Загребу, која окупља и стипендира талентоване ученике и студенте слабијих материјалних могућности, при томе указујући на друштвене прилике које муче младе данас. Оснивач Привредника је Владимир Матијевић, а од оснивања 1897. до почетка Другог св. рата Привредник је стипендирао укупно 36.775 питомаца.

Присутне је поздравио Митрополит загребачко-љубљански др Порфирије истакавши задовољство што се овај конгрес одржава на тако важну тему, актуелну не само у Хрватској већ и у читавом свету. Потом је реч узео председник Иво Јосиповић и истакао важност мисије коју има друштво Привредник последњих година и изразио наду да ће реални проблеми с имовином и финансирањем који лимитирају рад друштва бити решени, што ће у будућности дати више простора за успешније деловање.

Извор: Митрополија загребачко-љубљанска

У ПОДГОРИЦИ

Петковданска литија

Улицама Подгорице је 25. октобра 2014, предвођена Митрополитом црногорско-приморским Амфилохијем, прошла Петковданска литија „за рађање дјете, за светињу брака, за људски образ“.

Претходно је Митрополит Амфилохије са свештенством, уз молитвено учешће многобројних вјерника, служио Св. Арх. Литургију у Саборном храму Христовог Васкрсења.

У литургијској проповиједи након читања Јеванђеља Митрополит Ам-

Изјава Митрополита црногорско-приморског Амфилохија на празник Светог Петра Цетињског

Не зна се шта ће бити славније на „Паради поноса“ 2. новембра у Подгорици, за празник Св. Петра Цетињског и Св. Петра II Ловћенског Тајновидца: или то што је Црна Гора у опасности да, од еколошке, постане – содомска држава, или то што ће Европа (она антихристовска) успјети, напokon, да Црну Гору метне пода се, као знак њеног пуног испуњења услова за интеграције и њене пуне афирмације људских права и слобода.

Било како било, једно је сигурно: тога дана, из тог једнополног брака, од Његошеве славне Црне Горе сви су предуслови да се роди – Јадогора, а од поносних Црногораца да почну да се рађају – јадогорци!

O tempora, o mores!

Цетиње, 31. октобра 2014. године

Извор: Митрополија црногорско-приморска

филохије је рекао да је Бог створио мушко и женско да би све што је у њи ма било у функцији вјечног и непролазног живота.

По завршетку Литургије из Саборног храма је кренула Петковданска литија, која се кретала преко моста „Миленијум“, Улицом слободе и Булеваром Св. Петра Цетињског, назад до храма.

Извор: Митрополија црногорско-приморска

У ВИДИНУ

Архијерејска посета

Дана 25. октобра 2014. у навечерје градске славе – празника Св. великомученика Димитрија, у Катедралном храму Св. великомученика Димитрија у Видину у Бугарској служено је празнично вечерње коме је присуствовало више архијереја из неколико помесних Цркава.

На позив видинског Митрополита Доментијана, вечерњем богослужењу поводом прославе Св. Димитрија присуствовали су епископи СПЦ: бачки Иринеј, крушевачки Давид и тимочки Иларион, који је и началствовао вечерњој служби. Међу званицама је био и о. Нелуц Опреа, представник Румунске Православне Цркве у Бугарској.

После вечерње службе Митрополит Доментијан је поздравио високе госте и изразио им своју захвалност и дивљење, нагласивши да је њихов долазак велика част за Митрополију видинску, а истовремено израз љубави и јединства Православних Цркава.

У одговору на добродошлицу, у име делегације СПЦ говорио је Епископ бачки Иринеј. Он је захвалио Митрополиту Доментијану, свештенству и верницима на позиву и указаној љубави, и истакао да нема препрека за добре односе између сестринских Цркава.

Митрополит Доментијан је после богослужења приредио свечану вечеру за званице на којој су размењени поклони у знак сећања на овај историјски догађај. Том приликом је Митрополит Доментијан нагласио да му велику радост причињава чињеница да су поново оживеле братске везе са епархијама СПЦ.

Сутрадан, на празник Св. Димитрија у Саборном храму у Видину, служена је Св. Арх. Литургија којом је началствовао Митрополит видински Доментијан уз саслужење епископа СПЦ и других архијереја.

Извор: сџ.срб

УТЕЊИ

Прослава Св. Петке

У Тењској парохији се традиционално поводом празника Преподобне мати Параскеве окупља мноштво верног народа како би молитвено прославили ову светитељку у парохијском Храму Св. оца Николаја. На Св. Литургији, 27. октобра 2014, коју је

ЕПИСКОП БАЧКИ ДР ИРИНЕЈ:

За Божју и човечанску правду, не за хашку правду

Чињеница да се у 21. веку неко дванаест година налази у истражном затвору било које цивилизоване државе скандалозна је и чудовишна сама по себи. Али да се неко дванаест година налази у истражном затвору Трибунала који су основале Уједињене нације говори о стању западне цивилизације уопште, а најгласнијих заговорника људских права у савременом свету посебно.

Претходно, 24. марта 1999. године, на примеру српског народа и српске државе, нови светски поредак је показао и каква су права народâ и државâ, шта значи међународно право и колико вреди Повеља Уједињених нација.

Пошто знамо да су у Хашком трибуналу већ умрла десеторица Срба, у случају др Војислава Шешеља нам мало вреди позивање на Одредбе Европске конвенције о људским правима, Међународног пакта о грађанским и политичким правима, Повеље о основним правима у Европској унији и друге одредбе међународног права које јемче суђење у разумном року, а да и не говоримо о праву на лечење од стране оних којима он верује као људима и лекарима.

Нама који се у случају др Шешеља, као и у сваком другом судском процесу, не руководимо ни страначким, ни идеолошким, ни било каквим овоземањским мотивима и циљевима него се искључиво залажемо за праведност и законитост, остаје да опомињемо пре свега себе, а затим хашке судије и оне моћнике који су изнад њих, да ћемо једнога дана сви стати пред лице јединог апсолутно праведног Судије, ма колико споменуте хашке судије и њихови стварни ментори и господари мало или нимало у то веровали. Тада ћемо чути речи које је изрекао Сâм Бог преко пророка Мојсија: Ево, ставио сам пред вас живот и смрт... Да ли ћемо тада наследити вечни живот или вечну смрт, одлучујемо свакога тренутка нашег живота сви ми, свако за себе, потпуно слободно и независно од хашке правде. О томе одлучујемо и сада, опредељујући се за правду или за неправду у случају трагично угроженог хашког сужња, др Војислава Шешеља.

Извор: Епархија бачка

Фотије, уз саслужење свештенства и монаштва Епархије далматинске.

Многобројним окупљеним вјерницима, од којих су добар дио чинили и римокатолици из оближњих мјеста који завјетно долазе у ову богомољу, бесједио је Владика Фотије.

А на празник Св. Петра Цетињског и Св. апостола Луке, 31. октобра ове године, Епископ далматински Фотије служио је Св. Арх. Литургију у манастиру Крка. Овог дана прије петнаест година у Саборној цркви у Шибенику устоличен је Епископ далматински Фотије, па је овом приликом обиљежен тај јубилеј. Епископ је истакао да у Епархији далматинској и даље постоји велика потреба за слогом, која је једини пут ка бољем положају народа и обнови епархијских цркава и манастира.

Извор: Епархија далматинска

лужио протонамесник Горан Горановић, многи верници су узели учешћа у Светој тајни причешћа. Установљен је и обичај да се на овај празник служи парастос за пострадале православне РOME током Другог св. рата. Овај дан је изабран из разлога што је већина пострадалих православних Рома као своју крсну славу славила управо Св. Петку. Ово је истински показатељ како Црква Божија јесте небеска и земаљска, то јест небоземна Црква Христа. После молитвеног дела уприличено је послужење у црквеној сали.

Извор: Епархија осјејскокопљска

У СОКОЦУ

Велика духовна свечаност

Храм Св. Петке на Војничком спомен-гробљу у Сокоцу је 27. октобра 2014. прославио своју крсну славу. У ову цркву је дошао Часни крст који је у име Патријарха српског Иринеја предао протојереј-ставрофор Јеремија Старовлах, а у име Митрополи-

та добробосанског Николаја и Епископа захумско-херцеговачког Григорија примио протојереј-ставрофор Борис Бандука.

Часни крст је дар Издавачке фондације АЕМ поводом обиљежавања стогодишњице Првог св. рата и Сарајевског атентата, у спомен на пострадале војнике сахрањене на Војничком спомен-гробљу „Мали Зејтинлик“ и све који су положили животе у одбрани Републике Српске, као и у спомен на блаженопочившег Патријарха Павла, оснивача поменуте фондације.

Након Св. Литургије, литије и славског обреда, пред централним крстом на Војничком спомен-гробљу служен је помен српским борцима.

Извор: Ојшћина Соколац

У ДАЛМАЦИЈИ

Празник и јубилеј

На празник Св. Петке и дан храмовне славе у Кањанима, Св. Арх. Литургију служио је Епископ далматински

Фото: Снежана Крупничкић

У БЕОГРАДУ

Промоција Црвене куге

Промоција књиге Антонија Ђурића *Црвена кућа* издавачке куће „Светигора“, одржана је 29. октобра 2014, на овогodiшњем сајму књига у препуној сали „Слободан Селенић“. Поред аутора о овој једној од најпотреснијих књига чији је први том издат пре 14 година, а део је трилогије „Комунистичке авети“, говорили су Митрополит др Амфилохије (Радовић) и протојереј-ставрофор др Велибор Џомић, који је истакао да је аутор за своје дело добио Орден Св. Саве.

Митрополит Амфилохије је помешно Видосаву Тркуљац која је само

један од десетине ликова описаних у овој и у претходне две књиге: „Ти људи не смију да се забораве јер су нешто најчистије, најдостојанствене, најчасније што је српски народ изнедрио у 20. вјеку.“ Антоније Ђурић је нагласио да је све што се збива са нама, у нама и око нас последица Брозове владавине и комунизма. „Не знамо, нисмо имали од кога да прочитамо да је Грачаница била претворена у тамницу, манастирске келије су биле претворене у затворске ћелије. Комунисти су педесетих година одузели наше Дечане, претворивши их у школу којој су дали име Јосипа Броза, док је део олтара цркве у Таковици претворен у јавни тоалет“, и закључио: „Косово је душа Србинова, његова клетва и молитва“.

Извор: <http://www.beogradskisajamknjiga.com/>

НА ЦЕТИЊУ

Крсна слава манастира и богословије

Светом Арх. Литургијом, благосиљањем славског колача и славском трпезом љубави на Цетињу је 31. октобра 2014. прослављена слава Цетињског манастира и Цетињске богословије – празник Св. апостола и јеванђелиста Луке, Св. Петра Цетињског Чудотворца и Св. Петра Другог Ловћенског Тајновидца.

Светом службом началствовао је Митрополит црногорско-приморски Амфилохије, а саслуживали су му Господа епископи бихаћко-петровачки Атанасије, будимљанско-никђишићи Јоаникије и рашко-призренски Теодосије са многобројним свештенством наше помјесне Цркве.

Након причешћа вјерних и благо-
 сиљања славских колача, Митрополит
 Амфилохије је представио фототи-
 пско издање *Октоиха петшоласни-
 ка*, који је изашао из штампе у издању
 Митрополије црногорско-примор-

ске, Народне библиотеке Србије и манастира Високи Дечани.

Потом је у Богословији Св. Петра Цетињског благосиљан славски ко-
лач и приређена славска трпеза хри-
шћанске љубави. Прослава је завр-
шена свечаном академијом у крипти
Саборног храма Христовог Васкрсе-
ња у Подгорици.

У РАВНОМ ТОПОЛОВЦУ

Освећен новоизграђени храм

Епископ банатски Никанор, уз са-
служење свештенства Епархије ба-
натске и војног свештеника из Новог
Сада, освештао је 2. новембра 2014.
новоизграђени Храм Св. Василија
Острошког у селу Равни Тополовац.

Поред житеља овог села и околине, освешћењу су присуствовали г. Митар Вучуревић, председник општине Житиште, и свештеници Румунске Православне Цркве из Торка-Бегејаца. После Св. Литургије беседио је Вл. Никанор.

Извор: сш.срб

Извор: сџц.срб

У КАРЛОВЦУ

Усташки натписи на богомољи

Православни Храм Св. Николаја Мирликијског у Карловцу, у ноћи између 2. и 3. новембра 2014. г., претрпио је нови напад од стране за сада непознатог починиоца или више њих.

До сада је Саборни храм, који се иначе налази у строгом центру града, небројено пута био каменован и нападан од „непознатих починилаца“, а овога пута вандали су исписали проу-сташке графите на зидовима храма и крајње гнусним натписима позивали на ново страдање нападеног народа ових крајева.

Извор: Еѵархија їорњокарловачка

У БЕОГРАДУ

Разговори на високом нивоу

Са благословом Патријарха Иринeја, протојереј-ставрофор Стоја-

дин Павловић, директор Патријаршијске управне канцеларије, и протођакон Радомир Ракић, уредник Информативне службе, водили су 3. новембра у Патријаршији српској разговоре са начелником римо-католичких капелана при Савезној полицији Републике Немачке, патером Јорданусом фон Заксен Брандом, који, иначе, има чин генерала у полицији.

До састанка је дошло посредовањем Амбасаде СР Немачке у Београду. Разговори су се односили на начин уређења капеланске службе при полицији у Немачкој, при чему равноправно по десет капелана Евангелистичке и Римокатоличке Цркве пастирски делује у овој значајној служби. Заједнички је константовано да је оваква душебрижничка служба неопходна при полицијским снагама сваке земље.

У МАНАСТИРУ ПАКРА

Прослава Висариона Сараја

У манастиру Пакра код Сирача 3. новембра 2014. молитвено је прослављен празник Св. Висариона Исповедника. Празник њему посвећен прослављен је Св. Литургијом коју су служили Епископ Лукијан, који је од 1985. до 1999. био Епископ славонски, Епископ бихаћко-петровачки Атанасије и Епископ пакрачко-славонски Јован.

Преосвештеним владикама саслуживали су свештеномонаси и свештеници са ђаконима подручних им епархија. У току Св. Литургије Владика Лукијан је рукопродизвео у чин ипођакона монаха Димитрија, настојатеља манастира Пакра. Владика Јован је рукопродизвео протосинђела Варнаву, игумана манастира Трескавац у Епархији бихаћко-петровачкој, у чин архимандрита.

Отац Кирил Татарка из Будимпеште је са сабраћом свештеницима и свештеномонасима из околних се-стринских парохија и епархија при-купио већи број богослужбених књи-га и утвари и преко Владике Лукијана упутио овај велики дар Епархији па-крачко-славонској, на чему му је Вла-дика Јован са окупљеним клиром од срца заблагодарио.

Извор: Епархија славонска

УАЕМ

Шездесетогодишњи јубилеј

На празник Рођења Пресвете Богородице, матуранти четвр-те генерације Богословије Св. Кирила и Методија у Призрену, 1950/54, одржали су састанак у Храму Св. Александра Невског свечано и молитвено.

Великодушном пажњом и љубављу братства и старешине цркве протејереја-ставрофора Ваје Јовића, Св. Литургију и парастос ректору, професорима и умрлим школ-ским друговима одржали су оку-пљени слављеници овога 60-годишњег јубилеја. У присуству великог броја верника о. Вајо је веома лепо и бираним речима пожелио славље-ницима свако добро од Господа за њихов дуг и савестан рад као заклетим пастирима на Њиви Господњој. На речи старешине цркве, прота Андреја Арсић се захвалио топлим речима и жељама старешини цркве.

У салону парохијског дома сла-вљеници су кратко али веома са-држајно међусобно разговарали о животу и раду у цркви. Посебно су нагласили љубав, вољу, знање и несебичну ревност својих некадашњих професора да их не само предавањем, већ и честитим примером оспособе да као пастири и духовници своје вернике не само служе већ

и да им дају лич-ни пример вере и љубави према мајци Српској Православној Цркви. Истакнуто је да дубоку захвал-ност дугују ректору, професорима и васпитачима на великом труду и посебној пажњи. Те 1950. године у Призренску бого-словију је уписано 73 ученика; наста-ву је започело 62 ученика. Залагањем професора и васпитача на ма-туру је изашло 50 ученика. Од овога броја у ђаконски или свештенички чин је рукоположено 40 кандидата.

Ова четврта генерација призрен-ских богослова била је као мелем на рањеном телу наше Свете Цркве. Трудили смо се да обновимо разру-шену Српску Православну Цркву, а нарочито да окупимо своје вернике и да обновимо и утврдимо у њихо-вим душама олтаре вере, љубави – пре свега правим истинама и тради-цијом српског на-рода. Ово је било веома тешко под страшним притиском атеистичке државе.

Дубоко смо бла-годарни Господу Богу на призивању на ову свету слу-жбу, а посебно на укрепљењу и снази у настојању да наш рад и оданост Мајци Цркви, као и наша свеште-ничка заклетва, буду снажна и велика помоћ на-шим надлежним архијерејима. Све ово смо несебично испунили и доче-

Пријатељи штанда СПЦ на 59. Међународном сајму књига у Београду

Telekom Srbija

кали ове године, и да прославимо јубилеј шездесет година матуре.

Драго нам је да је још у животу и снази наш професор Светозар Ми-летић којем смо поклонили књигу Арчибалда Рајса, и то најновије из-дање које је велики пријатељ Срба писао у Швајцарској. Нека га Го-спод поживи још дуго година.

Круица, 17/4. октобар 2014.

пројектор-ставрофор Јаков П. Живановић

ВЈЕЧНАЈА ПАМЈАТ

Милојка Рајић (1924–2014)

Милојка Рајић рођена је 14. новембра 1924. у Течићу. Са протојерејем-ставрофором Душаном у браку је била од 28. јуна 1951. год. Свог супру-га пратила је у свим свеште-ничким дужностима на паро-хијама у Доњим Комарицама 1951–1956, на багрданској па-рохији 1956–1974, када су се вратили у родни Течић у коме остају до краја свеште-ничког службовања проте Душана. Иза себе је оставила два сина, два унука, једну унуку и петоро праунучади.

Упокојила се 28. октобра 2014. у својој 90. години жи-вота. Сахрањена је 30. октобра 2014. на сеоском гробљу у Течићу, уз присуство шест свештеника, монахиња манастира Прерадовац и мноштво рођака и пријатеља. Вечан јој помен.

Јереј Новак Илић

РУЧНО И ЕЛ. ЗВОЊЕЊЕ – ИСТОЧНО

У Руса, Грка и Светогораца до данас, а код Срба до пада Деспотовине, а од 2007. наново, и то: са програмирањем и са откуцавањем часова и четвртина

СВЕЖЕ: м. Жича (5 зв.), Копорин (3), Милешева (звон 9 тона); храм у Јовцу (3), Уљми (4) Крагујевцу (5), С. Паланци (3), Салаковцу (2), м. Вратна (2)...

ЧАСОВНИЦИ

– Обнова старих механичких, од историјског значаја, часовника;

– Израда нових, тачних, са самосталним пребацивањем на „зима-лето“ време.

скуп „ЖЕЛ-МИР“ аутора

САЈТ: zelmir.atspace.com;

szeljko7@gmail.com

065/920 5 851 ; 064/20 80 145

Продајни
центар
Епархије
шумадијске

Интернет продавница
црквених предмета за
цео свет

www.eparhija.rs

Опрема за храмове
Опрема за свештенство
Иконе, крстови, тамјан
Филигрански програм
Јеванђеља, књиге
Црквени артикли

За свештенство,
монаштво и
црквене општине

-15%

www.eparhija.rs

НАРУЦБЕНИЦА

Шифра претплате
(попуњава служба претплате)

Претплаћујем се
на следеће часописе
(означите жељени часопис
и начин претплате)

Име и презиме наручиоца:		ПТТ број и град:	
Адреса:		Држава, епархија:	
Часопис	Годишња претплата		Начин слања (важи за иностранство)
	Србија	Иностранство	
Православље	1700 динара	45€ или 70\$ или 70 CAD или 75 AUD или 35£	Обичном поштом
		60€ или 90\$ или 90 CAD или 100 AUD или 45£	Авионом
Православни мисионар	500 динара	20€	Обичном поштом
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом
Теолошки погледи	900 динара	20€	Обичном поштом
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом
Гласник СПЦ	1200 динара	32€ за Европу или 35\$ ван Европе	Обичном поштом
		60€ за Европу или 65\$ ван Европе	Авионом
Светосавско звонце	690 динара	25€	Обичном поштом
		30€ за Европу или 40€ ван Европе	Авионом

Наруцбеницу слати на адресу: „Православље“ – Српска Патријаршија, Краља Петра 5, 11000 Београд, Србија